

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Studies

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta
Katedra filozofie a etiky v pomáhajících profesích

Bakalářská práce

Postoje dnešních mladých žen k asistované
reprodukcí – náhradnímu mateřství
(kvalitativní výzkum)

Vypracoval: Karolina Lavičková
Vedoucí práce: doc. MUDr. Jiří Šimek, CSc.

České Budějovice 2015

Abstrakt

Náhradní mateřství je podle mého názoru téma, které stojí za zamyšlení. Domnívám se, že v dnešní době, kdy má hodně párů problémy se zplozením biologicky vlastních dětí je téma velmi aktuální. Je zajímavé podívat se na problém, jak z hlediska „zadavatelského páru“, tak z hlediska náhradní matky a zamyslet se nad tím, jaké to pro ně může asi být.

Téma jsem si vybrala, protože jsem si chtěla rozšířit obzory. Při psaní své bakalářské práce jsem se mohla dozvědět něco víc o náhradním mateřství a jeho možnostech. Téma mě zaujalo, protože poskytuje možnost mít geneticky vlastní děti ženám, které je mít nemohou.

Začneme tedy popisem současného stavu v této oblasti. Nejprve jsem definovala náhradní mateřství. Dle Haderky: „*Jde o situaci, kdy buď za úplatu, nebo snad i bezúplatně je zjednána žena (jejíž osobní stav není rozhodný) a to za tím účelem, aby se dala uměle inseminovat (zpravidla semenem muže z objednatelského páru) nebo aby si dala implantovat embryo obstarané objednatelským párem, dítě donosila a po porodu je odevzdala objednatelům*“¹. Dále definuji „zadavatelský pár“ a náhradní matku. Uvádím zde důvody pro náhradní mateřství a rozděluji je do tří skupin, prvními z nich jsou zdravotní důvody², druhými jsou „estetické důvody“³ a posledním okruhem je náhradní mateřství jako alternativa pro homosexuální páry⁴.

Další kapitolou je realizace náhradního mateřství. Zde jsou popsány možnosti početí dítěte a metody asistované reprodukce, pomocí kterých dochází k otěhotnění náhradní matky. Dále se zabývám smlouvou mezi náhradní matkou a „zadavatelským párem“. Popisuji nutnost sepsání této smlouvy a výhody, které poskytuje přítomnost právního zástupce při realizaci náhradního mateřství. Dále popisuji i náležitosti, které by měli být v této smlouvě zaneseny. Popisuji zde i situaci, kterou je nutné se zabývat ještě před zahájením celého aktu a tou je situace po porodu.

---

¹Haderka, J. Surogační mateřství. Právní obzor, 1986, č. 10.

² ATTL, K. Anketa – institut náhradní matky – ano, či ne?. *Prevence úrazů, otrav a násilí* [online]. 2009, 2 – 2009 [cit. 2014-28-11]. ISSN 1804-7858. Dostupné z: <http://casopis-zsfju.zsf.jcu.cz/prevence-urazu-otrav-a-nasilii/administrace/clankyfile/20120411105217379960.pdf>.

³ ATTL, K. Ref. 2.

⁴ Náhradní mateřství: zdravotnické, etické, morální a právní aspekty. *Zdravotnictví a medicína* [online]. 12.10.2009, 41/2009 [cit. 2015-03-17]. ISSN 2336-2987. Dostupné z: <http://zdravi.e15.cz/clanek/mlada-fronta-zdravotnicke-noviny-zdn/nahradni-materstvi-zdravotni-eticke-moralni-a-pravni-aspekty-447275>.

Dále se zabývám právní úpravou náhradního mateřství v České republice a v zahraničí. Rozhodla jsem se popsat právní úpravu ve Velké Británii, Německu, Belgii, Švédsku a Indii. Zabývala jsem se především evropskými státy s výjimkou Indie, ve které je velmi zajímavá právní úprava, které by neměla podle mého názoru v bakalářské práci s tímto tématem chybět.

Dále se zabývám otázkami spojenými s náhradním mateřstvím a to především v oblasti etiky. Zmínila jsem i postoje k náhradnímu mateřství, převážně světových náboženství. A to křesťanství, judaismu, islámu, hinduismu a buddhismu. Uvádím také porovnání názorů Evropy a Asie a postoj Světové federace gynekologů a porodníků.

V poslední kapitole teoretické práce jsem pro zajímavost uvedla slavné případy náhradního mateřství. Přišlo mi to jako vhodné oživení teorie.

Nyní se budu věnovat praktické části bakalářské práce. Použila jsem kvalitativní výzkum. Nástrojem výzkumu byl polostrukturovaný rozhovor. Komunikačních partnerek, které jsem oslovila, bylo dvacet. Ve výzkumu uvádím jejich věk a vzdělání. Vytyčila jsem si čtyři výzkumné otázky. První z nich je: „Jsou dnešní mladé ženy seznámeny s pojmem náhradní mateřství?“ Z výsledků vyplývá, že informovanost o náhradním mateřství není vysoká, čtyři z dvaceti komunikačních partnerek ani nevědělo, co pojem náhradní mateřství znamená. Některé jej zaměňovali za náhradní rodinnou péči.

Další otázkou je: „Z jakého důvodu by mělo být náhradní mateřství povoleno?“ Většina žen se domnívá, že by mělo být přípustné ze zdravotních důvodů. Většina jich naopak zamítá náhradní mateřství z „estetických důvodů“. Posledním okruhem této otázky byl názor mladých žen na realizaci náhradního mateřství u homosexuálních párů. V tomto případě pět komunikačních partnerek odpovědělo, že neví. Šest jich odpovědělo, že homosexualita a z ní vyplývající nemožnost mít děti, nejsou pro ně osobně dobrým důvodem pro realizaci náhradního mateřství. Zbýlých devět by s tím souhlasilo.

Třetí otázka zní: „Jak by mělo být náhradní mateřství ošetřeno v oblasti práva?“ Na tuto otázku dvě komunikační partnerky odpověděly, že by zde náhradní mateřství mělo být zakázáno, zbylých osmnáct navrhlo možnosti, jak by celou situaci řešily.

Poslední výzkumná otázka zní takto: „Jaký je názor dnešních mladých žen na komerční náhradní mateřství?“ Polovina dotazovaných komunikačních partnerek se domnívá, že by

v případě náhradního mateřství měly být propláceny pouze náklady. Jedna komunikační partnerka usuzuje, že na nákladech v těhotenství by se měly podílet obě dvě strany stejným dílem. Devět komunikačních partnerek souhlasí s komerční formou náhradního mateřství.

Ve výzkumu jsou dále uvedeny netradiční odpovědi a hypotézy pro teoretický kvantitativní výzkum, který by bylo vhodné provést pro potvrzení či vyvrácení odpovědi z kvalitativního výzkumu.

Na konec je uvedena diskuse, kde jsou okomentovány a rozvedeny výsledky empirické části bakalářské práce a jsou zde také mé vlastní názory na celou problematiku. Já osobně s realizací náhradního mateřstvím souhlasím a domnívám se, že je to vhodný způsob pomoci někomu, kdo touží po vlastním potomkovi. Na druhou stranu si ale nedokážu představit, že bych tento akt měla vykonat. Myslím, že musí být velmi těžké se dítěte po porodu vzdát.

Abstract

In my opinion surrogate maternity is a theme, worth thinking about. I think that this topic is especially relevant these days when many of couples have problems to have their own biological children. It is interesting to look on this problem from both the surrogate mother's and biological parents' perspective and try to imagine how they feel.

I have chosen this topic because i wanted to broaden my horizons. When writing my bachelor thesis, I wanted to learn a bit more about the surrogacy and its possibilities. The topic caught my attention because it provides woman who are infertile the opportunity to have their own genetic children.

Let's start with a description of the current state of surrogacy. First I have defined surrogacy. This is a situation where either for payment or free of charge a woman (whose personal status is not determined) agrees to be artificially inseminated (usually with the sperm of the man from the ordering couple) or to be implanted with an embryo procured by the intended couple, carry the child and after giving birth surrender child to its biological parents⁵. Further I define „the intended couple“ and „surrogate mother“. In this part I present the reasons for surrogacy and divides them into three groups. The first of which are the health reasons⁶, second are "aesthetic reasons"⁷ and the last is surrogacy as an alternative for homosexual couples⁸.

Next is the realization of surrogacy. Here, we describe the possible ways to conceive a child and the methods of assisted reproduction which results in the surrogate mother becoming pregnant. Then I deal with the contract between the surrogate mother and the "supply pair." I describe the necessity of writing this contract and the benefits provided by having an attorney present during the surrogacy process. Next I describe the require clauses that should be entered in this contract. Here I describe a situation that is necessary to be concerned with before the start of the whole act and it is a situation after childbirth.

---

⁵ Haderka, J. Ref. 1.

⁶ ATTL, K. Ref. 2.

⁷ ATTL, K. Ref. 2.

⁸ Náhradní mateřství: zdravotnické, etické, morální a právní aspekty. Ref. 4.

I also deal with surrogacy legislation in the Czech Republic and abroad. I decided to describe the legislation in the UK, Germany, Belgium, Sweden and India. I have dealt mainly with European countries, except for India, where there is very interesting legislation, which should not be missed in the thesis.

Next I cover issues related to the surrogate maternity, especially in the field of ethics. I also describe attitudes to surrogacy, mostly views of the world religions such as Christianity, Judaism, Islam, Hinduism, Buddhism. Furthermore, I mention the comparison of attitudes in Europe and Asia and the opinion of the International Federation of Gynecology and Obstetrics.

As a curiosity in the last chapter of the theoretical work, there are examples of famous cases of surrogacy. I think it helps to liven up the theoretical part.

Now I will turn to the practical part of my bachelor thesis. I used qualitative research. Research tool is a semistructured interview. I interviewed twenty. In my research I mention their age and education. I set out four research questions. "Are today's young women familiar with the concept of surrogacy?" From the result follows that awareness of surrogacy is not really high. Four out of twenty interviewees did not even know what the term surrogacy means and some of them confused it with foster care.

The next question is: "For what reason should surrogacy be allowed?". Most of the women agreed that it should be permitted for health reasons. Many of them rejected surrogacy for aesthetic reasons. The last part of this question was the view of young women in the implementation of surrogacy for homosexual couples. In this case, five communication partners responded that they don't know. Six of them replied that homosexuality and the resulting inability to have children, is not a good reason for the implementation of surrogacy. The remaining nine would agree with that.

The third question was: "How surrogacy should be treated in law?" On this question two interviewees responded that surrogacy should be banned, the remaining eighteen suggested ways to deal with the whole situation. The last research question reads as follows: "What is the opinion of today's young women on commercial surrogacy?". Half of the communication partners believe that in the case of surrogacy should be reimbursed for

expenses only. One of them suppose that the costs of pregnancy should involve both sides equally. Nine communication partners agree with some form of commercial surrogacy.

In the research are further disclosed non traditional answers and theoretical hypotheses for quantitative research that would be appropriate for proving or disproving responses from qualitative research.

At the end is a discussion where I have commented and specified results of the empirical part of the thesis and also my own views on the whole issue. Personally I agree with surrogacy and I think it is a good alternative for someone who yearns for their own descendant. However I can not imagine that i would have done this act. I think it must be very hard to give up the child after birth.

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 5. 5. 2015

.....

Karolina Lavičková

Poděkování

Chtěla bych poděkovat vedoucímu své bakalářské práce panu doc. MUDr. Jiřímu Šimkovi, CSc. za spolupráci a ochotu. Dále bych chtěla poděkovat všem komunikačním partnerkám za vstřícnost při rozhovorech.

Obsah

Úvod.....	12
1 Současný stav.....	13
1.1 Pojem náhradní mateřství	13
1.2 Náhradní matka.....	13
1.3 „Zadavatelský pár“	14
1.4 Důvody pro náhradní mateřství	14
1.5 Realizace náhradního mateřství	15
1.5.1 Početí dítěte.....	15
1.5.2 Metody asistované reprodukce	16
1.5.3 Smlouva mezi náhradní matkou a „zadavatelským párem“	17
1.5.4 Financování náhradní mateřství.....	20
1.5.5 Po porodu.....	21
1.6 Právní úprava náhradního mateřství v České republice.....	22
1.7 Právní úpravy náhradního mateřství ve světě	24
1.7.1 Velká Británie	24
1.7.2 Německo	25
1.7.3 Belgie.....	26
1.7.4 Švédsko.....	26
1.7.5 Indie	26
1.8 Otázky spojené s náhradním mateřstvím	28
1.9 Postoje k náhradnímu mateřství.....	31
1.9.1 Křesťanství.....	31
1.9.2 Judaismus.....	33
1.9.3 Islám.....	33
1.9.4 Hinduismus	34
1.9.5 Budhismus	34
1.9.6 Evropa a Asie.....	34
1.9.7 Postoje FIGO (International Federation of Gynecology and Obstetrics – Světová federace gynekologů a porodníků)	35
1.10 Slavné případy náhradního mateřství	36
2 Cíl práce a výzkumné otázky.....	37
2.1 Cíl práce.....	37
2.2 Výzkumné otázky	37
3 Metodika	38

3.1	Typ výzkumu	38
3.2	Nástroj výzkumu.....	38
3.3	Objekt výzkumu, předmět výzkumu a plán výběru.....	40
4	Výsledky	41
4.1	Jsou dnešní mladé ženy seznámeny s pojmem náhradní mateřství?	42
4.2	Z jakého důvodu by mělo být náhradní mateřství realizováno?.....	44
4.3	Jak by mělo být náhradní mateřství ošetřeno v oblasti práva?	47
4.4	Jaký je názor mladých žen na komerční náhradní mateřství?	50
4.5	Netradiční odpovědi ve výzkumu	52
4.6	Hypotézy pro teoretický kvantitativní výzkum	53
5	Diskuse.....	54
6	Závěr	60
7	Seznam použitých zdrojů.....	61
8	Klíčová slova	67
9	Seznam příloh	68

Úvod

Téma mé bakalářské práce je Postoje dnešních mladých žen k asistované reprodukci – náhradnímu mateřství. V práci se věnuji náhradnímu mateřství. Téma je dle mého názoru aktuální a velmi zajímavé. Vybrala jsem si ho zejména pro rozšíření vlastních obzorů. Domnívám se, že jsem o tomto tématu nikdy moc nevěděla a chtěla jsem to pomocí své bakalářské práce změnit. Dalším důvodem bylo, že mi přišlo zajímavé pokusit se pochopit další možnost, jak ženy, které nemohou mít z nějakého důvodu děti, mohou řešit svou situaci. Můj výběr také ovlivnila cílová skupina, kterou jsou ženy od osmnácti do třiceti let. Domnívám se, že tato cílová skupina je pro mě dobře dostupná, a tím pádem je výzkum lépe realizovatelný.

V teoretické části výzkumu jsem se zabývala nejprve obecně náhradním mateřstvím. Uvedla jsem definice a obecné informace. Charakterizovala jsem „zadavatelský pár“, náhradní matku a důvody pro náhradní mateřství. Poté jsem popsala, jak funguje realizace, sem patří početí dítěte, možnosti asistované reprodukce, smlouva mezi náhradní matkou a „zadavatelským párem“, financování a situace po porodu. Zaznamenala jsem situaci v oblasti práva v České republice i v zahraničí. Dále jsem uvedla otázky spojené s náhradním mateřstvím. Teoretickou část uzavírají postoje k náhradnímu mateřství a to postoje světových náboženství, porovnání názorů Evropy a Asie a postoje Světové federace porodníků a gynekologů. Teorie je uzavřena slavnými případy náhradního mateřství.

V praktické části se zabývám čtyřmi výzkumnými otázkami. Jde především o informovanost o náhradním mateřství, o důvody realizace náhradního mateřství, o právní stránku náhradního mateřství a o názor mladých žen na komerční náhradní mateřství. Výzkumné otázky vycházejí z cílů bakalářské práce. Práce je uzavřena diskuzí, ve které jsou okomentovány výsledky výzkumu a jsou zde vyjádřeny mé vlastní názory ohledně tohoto tématu.

1 Současný stav

1.1 Pojem náhradní mateřství

J. Haderka definuje náhradní mateřství takto: *„Jde o situaci, kdy buď za úplatu, nebo snad i bezúplatně je zjednána žena (jejíž osobní stav není rozhodný) a to za tím účelem, aby se dala uměle inseminovat (zpravidla semenem muže z objednatelského páru) nebo aby si dala implantovat embryo obstarané objednatelským párem, dítě donosila a po porodu je odevzdala objednatelům⁹.“*

Náhradní mateřství je tedy metoda asistované reprodukce, při které pár uzavře dohodu s jinou ženou, na základě které je této ženě technikou in vitro fertilizaci zavedeno do dělohy embryo „zadavatelského páru“. Náhradní matka poté porodí dítě, které předá po narození „zadavatelskému páru“. Nabídne tedy dobrovolně svoje tělo k otěhotnění, donošení a porození dítěte, kterého se po narození vzdá. Toto dítě tedy bude vychováváno „zadavatelským párem“. Žena se vzdá veškerých svých rodičovských práv¹⁰.

Pojem dále můžeme rozdělit na altruistickou formu náhradního mateřství, kdy dochází k úhradě nákladů, které jsou spojeny s těhotenstvím a porodem. Další formou je komerční náhradní mateřství, kdy dochází nejen k finanční kompenzaci, ale dále také k finančnímu odměnění náhradní matky za provedení tohoto aktu¹¹.

1.2 Náhradní matka

Náhradní matka, *„žena, jejíž těhotenství vzniklo z oplození spermii a oocytů třetí strany. Nosí těhotenství se záměrem nebo se souhlasem, že dítě bude mít za rodiče jednu nebo dvě osoby, které vytvořili zárodečné buňky¹².“*

Náhradní matka je podle Pamela Patricka Novotného obvykle ve věku třicet až čtyřicet let, většinou má dokončené středoškolské vzdělání, je křesťanského vyznání a pochází z chudších rodinných poměrů. Většinou již sama má jedno až dvě vlastní děti¹³.

---

⁹ Haderka, J. Ref. 1.

¹⁰ NOVOTNÝ, P. P. *Co dělat při neplodnosti*. Překlad Hedvika Vlasová. Praha: Pragma, 1997. ISBN 80-720-5494-5.

¹¹ Náhradní mateřství: zdravotnické, etické, morální a právní aspekty. Ref. 4.

¹² ŘEŽÁBEK, K. *Asistovaná reprodukce: průvodce ošetřujícího lékaře*. [1. vyd.]. Překlad Hedvika Vlasová. Praha: MAXDORF - JESSENIUS, 2008. Farmakoterapie pro praxi. ISBN 978-807-3451-547.

¹³ NOVOTNÝ, P. P. Ref. 10.

Náhradní matka by se měla vyvarovat všemu, co by mohlo dítě nějakým způsobem ohrozit nebo omezit v jeho prenatálním vývoji. Například by se neměla zdržovat v kuřáckém prostředí, neměla by sama kouřit, pít alkohol, nebo užívat jiné návykové látky, měla by dodržovat zásady zdravého životního stylu. Také by měla ihned po porodu dát souhlas k adopci ve formě, která byla ještě před početím dohodnuta v rámci smlouvy mezi oběma stranami¹⁴.

1.3 „Zadavatelský pár“

Pár, který zadává „objednávku“ na dítě. Je naopak podle Pamela Patricka Novotného v poměrně dobré finanční situaci, jsou to většinou lidé, kteří již vyčerpali všechny ostatní možnosti na cestě za svým vlastním potomkem. Jejich věk je většinou kolem čtyřiceti let, a tedy nejsou ani vhodnými kandidáty pro adopci. Většinou mají vysokoškolské vzdělání, minimálně bakalářské¹⁵.

1.4 Důvody pro náhradní mateřství

Existuje několik důvodů, proč ženy chtějí přikročit k náhradnímu mateřství. První skupinou těchto důvodů jsou závažné zdravotní problémy matky. Těmi může být například několikanásobný potrat, Ashermannův syndrom, nebo vrozená či získaná malformace dělohy a další¹⁶. Novinkou mezi zájemci o náhradní mateřství jsou i páry, kdy je žena ve špatném zdravotním stavu a bojí se, aby těhotenství nemělo špatný vliv na její zdravotní stav, nebo aby tento zdravotní stav neohrozil její dítě¹⁷.

Dále jsou to důvody, kdy matka těhotenství podstoupit nechce a to například kvůli kariéře či kvůli nabrání přebytných kilogramů. Tyto důvody jsou pro některé eticky nepřijatelné a i z tohoto důvodu je náhradní mateřství, velmi diskutovaným tématem¹⁸.

---

¹⁴ ŘEŽÁBEK, K. Ref. 12.

¹⁵ NOVOTNÝ, P. P. Ref. 10.

¹⁶ ATTL, K. Ref. 2.

¹⁷ Náhradní mateřství: zdravotnické, etické, morální a právní aspekty. Ref. 4.

¹⁸ ATTL, K. Ref. 2.

Existují ale i další důvody. Jde hlavně o páry stejného pohlaví, případně jedince, kteří chtějí potomka bez navázání vztahu s další osobou¹⁹.

1.5 Realizace náhradního mateřství

Realizaci náhradního mateřství popisuje Stazy Zieglerová v knize *Pathways to Parenthood: The Ultimate Guide to Surrogacy* (Cesty k rodičovství: průvodce náhradním mateřstvím). Tato kniha je napsána na základě osobních zkušeností autorky, která byla dvakrát náhradní matkou a jsou v ní zahrnuty příběhy, rady a doporučení ohledně tohoto aktu. Dále vyjmenovává a hodnotí typy náhradního mateřství, uvádí výhody spolupráce se zprostředkovatelskou agenturou a práce bez ní, popisuje výběr náhradní matky, legalitu celé záležitosti, uvádí zdravotnické záležitosti spojené s celým aktem a také situace, která nastávají při těhotenství, při porodu a po porodu²⁰.

Celý akt začíná hledáním náhradní matky, která by byla ochotná „zadavatelskému páru“ odnést dítě. Možností, jak určit, zda je daná náhradní matka vhodnou kandidátkou pro pár, je dotazník. Tento dotazník je zveřejněn na webu family.findlaw.com (viz. příloha č. 1)²¹.

1.5.1 Početí dítěte

Početí dítěte může probíhat několika způsoby. Druhy náhradního mateřství popisuje Tomáš Novák²²:

- prvním druhem je **úplné náhradní mateřství** (fyzické), „zadavatelský pár“ poskytne spermie a vajíčko, náhradní matka nemá s dítětem geneticky nic společného

---

¹⁹ Náhradní mateřství: zdravotnické, etické, morální a právní aspekty. Ref. 4.

²⁰ ZIEGLER, S. *Pathways to parenthood: The ultimate guide to surrogacy*. Florida: Brown Walker Press, 2005, 101 s. ISBN 1-58112-434-1.

²¹ Questionnaire: Surrogacy Application. In: *family.findlaw.com*. [online]. © 2015 [cit. 2015-01-02]. Dostupné z: <http://family.findlaw.com/surrogacy-artificial-conception/questionnaire-surrogacy-application.html>.

²² NOVÁK, T. Náhradní mateřství: Všechny děti jsou naše. [online] 31. října 2014 [cit. 2015-02-04]. Dostupné z: <http://www.vitalia.cz/clanky/nahradni-materstvi-vsechny-deti-jsou-nase/>.

- další je **částečné náhradní mateřství (mateřské)**, žena ze „zadavatelského páru“ poskytne vajíčko pro oplození od neznámého dárce, geneticky je tedy dítě ženy ze „zadavatelského páru“ a neznámého dárce
- dalším způsobem je **částečné náhradní mateřství (otcovské)**, kdy je použito sperma muže ze „zadavatelského páru“ a vajíčko anonymní dárkyně, geneticky je tedy dítě spjata jen s otcem ze „zadavatelského páru“
- čtvrtým druhem je **umělé náhradní mateřství (totální)**, oba dva členové „zadavatelského páru“ jsou neplodní, spermie a vajíčko jsou tedy od dárců, narozené dítě tedy nemá geneticky nic společného se „zadavatelským párem“
- dále se jedná o tak zvané **nepravé náhradní mateřství**, kdy je náhradní matka oplodněna přímo spermiemi muže ze „zadavatelského páru“, otec je poté zapsán do rodného listu dítěte a náhradní matka se jej následně vzdá, ze strany ženy ze „zadavatelského páru“ dojde k osvojení
- v neposlední řadě se jedná o **virtuální náhradní mateřství**, kdy je vajíčko náhradní matky oplodněno neznámým dárce, geneticky tedy dítě není spjata se „zadavatelským párem“²³

1.5.2 Metody asistované reprodukce

„Nejběžnějšími dvěma metodami jsou intrauterinní inseminace (IUI) a in vitro fertilizace/embryo transfer (IVF/ET“²⁴.

Nejprve tedy metoda intrauterinní inseminace. Tato metoda využívá speciálního přístroje, pomocí kterého jsou ženě zavedeny do dělohy spermie. Spermie jsou speciálně upraveny. Za normálních okolností je často využívána při neplodnosti muže. Aby se

²³NOVÁK, T. Ref. 22.

²⁴KONEČNÁ, H. *Na cestě za dítětem: dvě malá křídla*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2003. ISBN 80-200-1055-6.

zvýšila pravděpodobnost otěhotnění, provádí se ještě hormonální stimulace vaječníků. Tento proces způsobí dozrání a uvolnění více vajíček²⁵.

Další formou je in vitro fertilizace neboli embryo transfer. K oplodnění vajíčka spermií dochází mimo tělo ženy. I zde dochází k hormonální stimulaci vaječníků. Mělo by se vyvinout více vajíček než jen jedno jako při normálním menstruačním cyklu. Žena obvykle dostává hormonální léky podle individuálního plánu a pod dohledem lékaře. Vajíčka se odeberou v den ovulace přes pochvu. Ve stejný den dojde i k odběru spermií. Poté se vajíčka a spermie umístí do zvláštní nádoby. Čeká se, zda dojde k oplodnění. Ta oplodněná jsou po dvou až čtyřech dnech zavedena do dělohy²⁶.

1.5.3 Smlouva mezi náhradní matkou a „zadavatelským párem“

„V současnosti v České republice neexistuje zákon, který by náhradní mateřství řešil a vychází se pouze ze stávajících zákonů, které na jednu stranu uvádějí, že matkou dítěte je podle zákona žena, která dítě porodí, na stranu druhou však umožňují ženě vzdát se rodičovských závazků k dítěti a poskytnout jej k adopci²⁷.“

To také znamená, že pokud by byla uzavřena jakákoliv smlouva mezi náhradní matkou a „zadavatelským párem“, tak tato smlouva není právně vynutitelná. Náhradní matka o svém dítěti i nadále rozhoduje sama. Po náhradní matce tedy nikdo na základě smlouvy nemůže chtít, aby se svého dítěte vzdala. Záleží čistě na její vůli²⁸.

Smlouva se přesto uzavírá. Dohoda je sepisována advokátem, který se v tomto tématu orientuje. „Zadavatelský pár“ i náhradní matka chtějí mít jakousi jistotu ve stanovení podmínek²⁹.

Důvodů k využití advokáta pro sepsání smlouvy je pochopitelně celá řada. Advokát má zkušenosti s těmito případy a může přiblížit účastníkům, jaké problémy mohou nastat, a jak se jim vyhnout. Právník přináší do smlouvy objektivitu a racionalitu. Dále jsou pochopitelně výhodou znalosti právního zástupce ohledně formálních záležitostí týkajících

---

²⁵KONEČNÁ, H. Ref. 24.

²⁶KONEČNÁ, H. Ref. 24.

²⁷Náhradní – surogátní mateřství. In: *repromeda.cz* [online]. Brno: © 2013 [cit. 2015-01-02]. Dostupné z: <http://www.repromeda.cz/poskytovana-pece/diagnostika-a-lecba-neplodnosti/umele-oplodneni-metody/nahradni-surogatni-materstvi/>

²⁸Náhradní – surogátní mateřství. Ref. 27.

²⁹Top 10 Reasons To Use AnAttorney: Surrogacy Arrangement. In: *family.findlaw.com/*. [online]. © 2015 [cit. 2015-01-02]. Dostupné z: <http://family.findlaw.com/surrogacy-artificial-conception/top-10-reasons-to-use-an-attorney-surrogacy-arrangement.html>

se osvojení a dále také kontakty, které mohou celou záležitost osvojení urychlit. Také může prověřit trestní minulost náhradní matky a zajistit kontakty na její lékařskou či psychologickou prověrku³⁰.

Další důležitou otázkou jsou peníze. Právník, který má v tomto ohledu zkušenosti a může poradit, co vše je obvyklé matce hradit, a jakou částku by měl „zadavatelský pár“ připravit. Dále pomůže nastavit typ vztahu mezi „zadavatelským párem“ a náhradní matkou, tak aby tento vztah oběma stranám vyhovoval. Také řeší případné spory a neočekávané situace, které mezi oběma stranami mohou nastat. Pochopitelně dále řeší veškeré otázky, které se týkají náhradního mateřství a komplikací, které by mohly případně nastat, včetně odmítnutí matky předat po porodu dítě do péče „zadavatelského páru“³¹.

V zahraničních zdrojích je uveden seznam podmínek, které by měli být v této smlouvě zahrnuty. Je důležité sem zahrnout přání náhradní matky a „zadavatelského páru“ a přizpůsobit smlouvu, tak aby to oběma stranám vyhovovalo. Obecně by tedy smlouva měla podle webového portálu familyfindlaw.com obsahovat tyto náležitosti³²:

- datum uzavření smlouvy
- jména účastníků smlouvy (obou členů „zadavatelského páru“ i náhradní matky)
- prohlášení, že všichni zúčastnění jsou starší osmnácti let
- prohlášení, že matka ze „zadavatelského páru“ není schopna udržet těhotenství, případně jiný závažný důvod k přistoupení k náhradnímu mateřství
- souhlas náhradní matky předložit požadované fyzické a psychické testy
- podrobnosti o zdravotním pojištění náhradního matky a její souhlas, aby úhrady spojené s těhotenstvím v plné výši plnil „zadavatelský pár“
- dohoda mezi „zadavatelským párem“ a náhradní matkou o proběhnutí početí pomocí metod asistované reprodukce procedur a umístění oplodněného embrya v děloze náhradní matky
- dohoda o maximálním počtu pokusů k dosažení těhotenství pomocí asistované reprodukce

---

³⁰ Top 10 Reasons To Use AnAttorney: Surrogacy Arrangement. Ref. 29.

³¹ Top 10 Reasons To Use AnAttorney: Surrogacy Arrangement. Ref. 29.

³² Checklist: SurrogacyContract. In: *family.findlaw.com*. [online]. © 2015 [cit. 2015-01-02]. Dostupné z: <http://family.findlaw.com/surrogacy-artificial-conception/checklist-surrogacy-contract.html>.

- dohoda, že náhradní nebude provozovat sexuální styk během pokusů o dosažení těhotenství
- dohoda, že náhradní matka neukončí těhotenství, pokud nebude v ohrožení její vlastní život
- dohoda o tom, že náhradní matka bude v průběhu těhotenství dodržovat zdravý životní styl, upustí od kouření, pití alkoholu a požívání nelegálních drog
- dohoda, že náhradní matka bude navštěvovat pravidelné lékařské prohlídky a bude tedy pod lékařským dohledem v průběhu celého těhotenství
- dohoda, že náhradní matka bude informovat „zadavatelský pár“ o svém zdravotním stavu a poskytne na požádání „zadavatelskému páru“ informace z jakéhokoliv lékařského vyšetření, které se týká těhotenství a záležitostí s ním spojených
- dohoda ohledně stravy náhradní matky během těhotenství
- dohoda týkající se jakýchkoli omezení činnosti náhradní matky během těhotenství
- dohoda o přítomnosti „zadavatelského páru“ při porodu dítěte
- dohoda, že náhradní matka ani její manžel či partner, nebude požadovat žádný nárok na fyzickou nebo právní péči o dítě narozené v důsledku náhradního mateřství
- souhlas náhradní matky k ukončení svých rodičovských práv po narození dítěte
- dohoda, že péče o dítě bude přenechána „zadavatelskému páru“, co nejdříve po porodu
- dohoda týkající se finančních podmínek (platby za psychologické poradenství, platby za mateřské oblečení a další náklady, které jsou spojené s těhotenstvím, může to však být například i proplacení cestovného či ubytování v případě, že „zadavatelský pár“ očekává přestěhování náhradní matky do místa v jejich blízkosti....)
- dohoda o náhradě škody náhradní matce, pokud by těhotenství mělo negativní vliv na její zdravotní stav i pokud by došlo k předčasnému ukončení těhotenství
- dohoda o důvěrnosti a mlčenlivosti
- rozhodné právo závazkových vztahů
- prohlášení, že smlouva představuje úplnou dohodu
- salvátorská klauzule

- podpisy³³

1.5.4 Financování náhradní mateřství

Informace o financování jsou uvedeny v rozhovoru pro novinky.cz od pana Davida Rumpíka, ředitele Kliniky reprodukční medicíny a gynekologie ve Zlíně, která jako jediná instituce v České republice realizuje náhradní mateřství. V tomto rozhovoru se uvádí ³⁴ „Žena z objednatelského páru platí jako samoplátce 40 tisíc korun za výkon umělého oplodnění, to znamená za odebrání a oplodnění spermiemi jejího muže pomocí IVF metody. K tomu je třeba připočítat 20–30 tisíc korun za léky, které před odebráním vajíček stimulují vaječníky k jejich produkci³⁵.“ V některých případech je tyto náklady ochotna proplatit zdravotní pojišťovna, ale žena musí splnit podmínky, které si pojišťovna vytyčí ³⁶.

V České republice je to, aby náhradní matka dostala za donošení dítěte a jeho následné svěření do péče „zadavatelskému páru“ úplatu neakceptovatelné. Jednalo by se totiž o trestný čin. Propláceny mohou být pouze náklady spjaté s těhotenstvím³⁷. Těmi jsou například výdaje na speciální stravování v době těhotenství, těhotenské oblečení, zdravotní pojištění, lékařské zákroky, které nejsou hrazeny zdravotní pojišťovnou, případně nadstandardní lékařské služby, cestovné k lékaři či k „zadavatelskému páru“, případně i ubytování, pokud se náhradní matka přestěhuje tak, aby byla blíže „zadavatelskému páru“ a další položky, na kterých se obě strany dohodnou³⁸. Na příklad v Indii ale ke komerčnímu mateřství dochází. Lidovky. cz uvádějí, že žena která donosila dítě „zadavatelskému páru“ dostala 8 000 dolarů, což je v přepočtu asi 152 000 Kč³⁹.

V případě komerčního mateřství může v České republice dojít k porušení těchto zákonů:

³³ Checklist: SurrogacyContract. Ref. 32.

³⁴ HÁTLOVÁ P. a D. RUMPÍK. Náhradní matky porodily už i u nás desítky dětí. In: *Novinky.cz* [online]. 21. 7. 2010 [cit. 2015-01-02]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/zena/vztahy-a-sex/205714-nahradni-matky-porodily-uz-i-u-nas-desitky-deti.html>.

³⁵ HÁTLOVÁ P. a D. RUMPÍK. Ref. 34.

³⁶ HÁTLOVÁ P. a D. RUMPÍK. Ref. 34.

³⁷ IVF CZECH REPUBLIC S.R.O. Náhradní (surogátní) mateřství. In: *ivf-zlin.cz* [online]. © 2015 [cit. 2015-02-02]. Dostupné z: <http://www.ivf-zlin.cz/24903-surogatni-materstvi>.

³⁸ Top 10 Reasons To Use AnAttorney: Surrogacy Arrangement. Ref. 29.

³⁹ LIDOVKY. CZ. Náhradní mateřství v Indii: byznys, ve kterém se točí miliardy. In: *lidovky.cz* [online]. 2. duben 2015 [cit. 2015-02-02]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/nahradni-materstvi-v-indii-byznys-ve-kterem-se-toci-miliardy-p51-/zpravy-svet.aspx?c=A131002_151400_in_zahranici_msl.

- opuštění dítěte či svěřené osoby podle paragrafu 195 odstavce 1 trestního zákoníku⁴⁰ : „*Kdo opustí dítě nebo jinou osobu, o kterou má povinnost pečovat a která si sama nemůže opatřit pomoc, a vystaví ji tím nebezpečí smrti nebo ublížení na zdraví, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta*“⁴¹.
- zanedbání povinné výživy podle paragrafu 196 odstavce 1 trestního zákoníku⁴²: „*Skutkovou podstatu trestného činu zanedbání povinné výživy podle § 196 odst. 1 trestního zákoníku naplní ten, který neplní, byť i z nedbalosti, svou zákonnou povinnost vyživovat nebo zaopatřovat jiného po dobu delší než čtyři měsíce. Zde je obsaženo tzv. neplnění alimentární povinnosti*“⁴³.
- svěření dítěte do moci jiného dle paragrafu 169 trestního zákona, dále definováno⁴⁴: „*Kdo za odměnu svěří dítě do moci jiného za účelem adopce nebo pro jiný obdobný účel, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti*“⁴⁵.
- obchodování s lidmi dle paragrafu 168 trestního zákoníku, a tedy⁴⁶ „*najímání, přepravu, převoz, přechovávání nebo přijetí osob za účelem zneužívání za pomoci hrozby, použití síly nebo jiných forem donucení, za pomoci únosu, podvodu, uvedení v omyl nebo zneužití moci či stavu bezbrannosti nebo pomoci předání nebo přijetí plateb či výhod, a to za účelem získání souhlasu osoby mající kontrolu nad jinou osobou*“⁴⁷.

1.5.5 Po porodu

Otec je po porodu zapsán do rodného listu dítěte. Poté je mu dítě soudně svěřeno do péče a ze strany ženy ze „zadavatelského páru“ dojde k osvojení. Tím se ze

⁴⁰ VANTUCH, P. Jméno K trestným činům proti rodině a dětem v novém trestním zákoníku. In: *pravnicaradce.ihned.cz* [online]. 23. únor 2011 [cit. 2015-01-06]. Dostupné z: <http://pravnicaradce.ihned.cz/c1-50634850-k-trestnym-cinum-proti-rodine-a-detem-v-novem-trestnim-zakoniku>.

⁴¹ VANTUCH, P. Ref. 40.

⁴² VANTUCH, P. Ref. 40.

⁴³ VANTUCH, P. Ref. 40.

⁴⁴ ČESKO. Trestní zákoník č. 40/2009 Sb.: část 2, hlava II., § 169, svěření dítěte do moci jiného, ve znění pozdějších předpisů. 8. ledna 2009.

⁴⁵ ČESKO. Ref. 44.

⁴⁶ MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. Obchod s lidmi – Definice. In: *mvcr.cz*[online]. © 2014 [cit. 2015-01-06]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/obchod-s-lidmi-definice.aspx>.

⁴⁷ MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. Ref. 46.

„zadavatelského páru“ stávají oficiálně rodiče dítěte, kteří jsou zapsáni v jeho rodném listu
48

Další vztah mezi náhradní matkou a rodinou záleží na dohodě mezi nimi. Zpravidla platí, že pokud vztahy v období těhotenství byly dobré, jsou dobré i po porodu. Pokud vztahy během těhotenství nejsou nejlepší, situace se zpravidla nezmění. Pokud ke kontaktu dochází, většinou po porodu není tak frekventovaný. Je to ale opravdu individuální a záleží na náhradní matce i „zadavatelském páru“⁴⁹.

1.6 Právní úprava náhradního mateřství v České republice

Česká legislativa výslovně náhradní mateřství nezakazuje⁵⁰. Dle článku 2 odstavce 4 Ústavy České republiky je dáno⁵¹ : „*Každý občan může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá*⁵².“ Zde je tedy řečeno, že to co zákon výslovně nezakazuje, je povoleno⁵³. Zákon říká, že matkou dítěte je žena, která dítě porodila⁵⁴. Důvodová zpráva občanského zákoníku k §775 navíc uvádí⁵⁵: „*Právní pravidlo u nás přijaté, podle kterého je porod jedinou relevantní skutečností pro rozhodnutí otázky mateřství, odpovídá i článku 2 evropské Úmluvy o právním postavení dětí narozených mimo manželství (bez ohledu na věcnou působnost této Úmluvy). Je nepochybné, že žalobě ženy, která byla dárkyní genetické látky, proti ženě, která dítě porodila, nelze vyhovět*⁵⁶.“ Což znamená, že pokud žena (náhradní matka) odmítne dítě po porodu vydat, tak právě ona je matkou dítěte a dohoda mezi náhradní matkou a

---

⁴⁸ ZIEGLER, S. Ref. 20.

⁴⁹ ZIEGLER, S. Ref. 20.

⁵⁰ Zlínská klinika reprodukční medicíny se jako jediná v ČR přiznává, že podporuje náhradní mateřství. In: *zlin.cz*/ [online]. 3. červen 2009 [cit. 2015-03-08]. Dostupné z: <http://zlin.cz/405806n-zlinska-klinika-reprodukci-mediciny-se-jako-jedina-v-cr-priznava-ze-podporuje-nahradni-materstvi>.

⁵¹ ČESKO. Ústava České republiky. 1. leden 1993.

⁵² ČESKO. Ref. 51.

⁵³ ČESKO. Ref. 51.

⁵⁴ MLČOCHOVÁ, E. Rodičovství, otcovství a manželství, kdo je otcem a matkou dítěte podle zákona. . In: *bezplatnapravniporadna.cz* [online]. 2. březen 2010 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://www.bezplatnapravniporadna.cz/online-zdarma/rodinne-pravo/otcovstvi/396-rodicovstvi-otcovstvi-a-manzelstvi-kdo-je-otcem-a-matkou-ditete-podle-zakona.html>.

⁵⁵ ČESKO. Občanský zákoník č. 89/2012 Sb. : část 2, hlava II, díl 2, § 775, mateřství. 1. ledna 2014.

⁵⁶ ČESKO. § 775 In: *obczan.cz* [online]. 11. červen 2013 [cit. 2015-03-08]. Dostupné z: <https://www.obczan.cz/zakon/noz/cast-druha/hlava-ii/dil-2/oddil-1?detail-item-2230-comments-item-468-expanded=1&detail-item-2230-comments-item-1549-expanded=1&do=detail-item-2230-comments-item-468-export>.

„zadavatelským párem“ není právně vymahatelná⁵⁷. V České republice dále existuje zákon, který znemožňuje porodit dítě a následně ho předat jiné rodině za finanční úplatu. V tomto případě by mohlo dojít k porušení řady zákonů, jak již bylo uvedeno výše⁵⁸.

Překážkou dále může být § 10, odst. 1 zákona č. 373/2011 Sb.⁵⁹: „*Poskytovatel, který je oprávněn provádět metody a postupy asistované reprodukce, je povinen zajistit zachování vzájemné anonymity anonymního dárce a neplodného páru a anonymity anonymního dárce a dítěte narozeného z asistované reprodukce*⁶⁰“.

V roce 2009 byla otevřena odborná diskuze k tomuto tématu pod vedením tehdejší ministryně zdravotnictví, Dany Juráskové, a tehdejší ministryně spravedlnosti, Daniely Kovářové⁶¹. „*Odborníci se zabývají možností uzákonit tzv. surogační smlouvu mezi náhradní matkou a „objednateli“ dítěte. Řeší například vymahatelnost vydání dítěte na základě surogační smlouvy u soudu či okamžik právního předání dítěte. V nové právní úpravě se také zvažuje zrychlení a zjednodušení řízení o osvojení*⁶².“ Dále se mluvilo o psychologických dopadech na náhradní matku a dalších etických otázkách, které jsou s náhradním mateřstvím spojovány⁶³. Diskutovalo se i o tom, jakou formou by byla tato ustanovení zavedena do našeho právního řádu. „*Ačkoli jednou z možností je samostatný zákon, je pravděpodobnější, že úpravy by probíhaly formou novelizací právních předpisů, jako jsou zákon o rodině, zákon o sociálně právní ochraně dětí, zákon o zdraví lidu a další lékařské zákony*⁶⁴.“ Přesto se v roce 2009 nedošlo k odpovědi na tuto otázku a diskuze o ní pokračují i dnes, zatím bez úspěchu⁶⁵.

Nový občanský zákoník, od kterého se očekávala například i nová ustanovení v eticky sporných otázkách, kterou je i náhradní mateřství, se nakonec k tomuto tématu nevyjádřil. Důvodem je podle rozhovoru s advokátem Petrem Dobešem možnost, že by došlo k rozporu mezi konzervativními a progresivnějšími kruhy politiků a následně by mohlo

---

⁵⁷ČESKO. Ref. 56.

⁵⁸HORÁKOVÁ, P. Náhradní mateřství? Pro české zákony neznámý pojem. In: *bety.cz* [online]. 2009 - 2015 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://www.bety.cz/deti-a-rodina/clanky/1231/Nahradni-materstvi-Pro-ceske-zakony-neznamy-pojem>.

⁵⁹ČESKO. O specifických zdravotních službách zákon č. 373/2011: odst. 1, § 10. 6. listopadu 2011.

⁶⁰ČESKO. Ref. 59.

⁶¹Tiskový odbor ministerstva spravedlnosti. Ministryně spravedlnosti a zdravotnictví zahájily diskuzi o náhradním mateřství In: *portal.justice.cz* [online]. 2. září 2009[cit. 2015-03-08]. Dostupné z: <http://portal.justice.cz/justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=5130&d=309002>.

⁶²Tiskový odbor ministerstva spravedlnosti. Ref. 61.

⁶³Tiskový odbor ministerstva spravedlnosti. Ref. 61.

⁶⁴Tiskový odbor ministerstva spravedlnosti. Ref. 61.

⁶⁵HOVORKA, J. Institut náhradního mateřství - 9. 3. 2015[elektronická pošta]. Message to: Karolína Lavičková. 9. března 2015 [cit. 2015-16-03]. Osobní komunikace.

dojít k diskuzi nad celým novým občanským zákoníkem, což by nebylo, v daný okamžik přínosné⁶⁶. Pojem náhradní mateřství je tedy v Novém občanském zákoníku uveden pouze jednou, a to v paragrafu 804⁶⁷: „*Osvojení je vyloučeno mezi osobami spolu příbuznými v přímé linii a mezi sourozenci. To neplatí v případě náhradního mateřství*“⁶⁸. V něm je tedy vymezeno, že osvojení je povoleno v případě, kdy se jedná o akt náhradního mateřství, a tím v podstatě ukazuje cestu, kterou se může „zadavatelský pár“ vydat⁶⁹.

V České republice existuje jediné zařízení, které se oficiálně hlásí k vykonávání náhradního mateřství. Toto zařízení se jmenuje Klinika reprodukční medicíny a gynekologie Zlín. Existuje několik podmínek, které musejí být splněny. První z nich je, že tato společnost nehledá náhradní matky, ale pouze zajišťuje jejich léčbu. Musí také existovat jasný důvod a tím je pouze zdravotní problém, který vylučuje těhotenství či donošení dítěte. O nutnosti tohoto aktu rozhoduje lékař. Nutná je i konzultace s právním zástupcem a to s oběma stranami. V neposlední řadě společnost preferuje indikaci pouze jednoho embrya, aby nedocházelo k vícečetnému těhotenství⁷⁰.

1.7 Právní úpravy náhradního mateřství ve světě

1.7.1 Velká Británie

Ve velké Británii je postup při aktu náhradního mateřství daný právním předpisem z roku 1985, s názvem Surrogacy Arrangement Act (Zákon o uspořádání náhradního mateřství)⁷¹. Dále se mu věnuje právní předpis z roku 1990, s názvem The Human Fertilization and Embryology Act (Zákon o lidské fertilizaci a embryologii). A v neposlední řadě je náhradní mateřství rozebíráno v právním předpisu The Human Fertilization and Embryology Act (Zákon o lidské fertilizaci a embryologii) z roku 2008⁷².

---

⁶⁶Videobiz – Rodinné právo, 5. díl [epizoda seriálu]. KNÍŽKOVÁ J., M. HOVORKA. In: *podnikatel.cz* [online]. 17. prosinec 2013 [cit. 2015-03-08]. Dostupné z: <http://www.podnikatel.cz/clanky/novy-obcansky-zakonik-upravuje-adopci-a-nahradni-matku-zjistete-jak/>.

⁶⁷Videobiz – Rodinné právo, 5. díl. Ref. 66.

⁶⁸ČESKO. Občanský zákoník č. 89/2012 Sb. : část 2, hlava II, díl 2, § 804. 1. ledna 2014.

⁶⁹KNÍŽKOVÁ J., M. HOVORKA. Ref. 66.

⁷⁰IVF CZECH REPUBLIC S.R.O. Ref. 37.

⁷¹Velká Británie. Surrogacy Arrangements Act 1985. In: *legislation.gov.uk* [online]. 16. červen 1985 [cit. 2015-03-08]. Dostupné z: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1985/49>

⁷²JONÁŠOVÁ, L. Problematika surogačního mateřství ve srovnání se zahraniční právní úpravou. Olomouc, 2013. Univerzita Palackého v Olomouci, Právnická fakulta.

V těchto zákonech je umožněno „zadavatelskému páru“ vyhledat náhradní matku, ta ale musí tento proces podstoupit bezúplatně z altruistického důvodu, jiná možnost je podle zákonů Velké Británie trestně stíhatelná. Dohoda o náhradním mateřství není právně vymahatelná a náhradní matka může svoje rozhodnutí, darovat své dítě, „zadavatelskému páru“ změnit. Dohoda je tu například z důvodu urychlení rozhodnutí soudu o osvojení dítěte⁷³. Je zde povoleno sepsat smlouvu, která ukládá „zadavatelskému páru“ uhradit náhradní matce náklady spojené s těhotenstvím a porodem⁷⁴. Dítě by dále mělo být se „zadavatelským párem“ geneticky spjato, alespoň s jedním s rodičů. Některé soudy trvají na genetických testech⁷⁵.

O svěřeni dítěte do péče „zadavatelského páru“ rozhoduje soud, aby mohlo dojít k souhlasu soudu, musí být splněno několik podmínek⁷⁶. Ty jsou zveřejněny na internetových stránkách organizace COTS - CHILDLESSNESS OVERCOME THROUGH SURROGACY (Bezdětnost překonána náhradním mateřstvím)⁷⁷:

- otec je po porodu dítěte zapsán do rodného listu dítěte a získá tím stejná práva jako náhradní matka
- po šesti týdnech „zadavatelský pár“ podává žádost o svěřeni dítěte do péče, tato žádost se nazývá Parental Order (Rodičovská objednávka), s touto žádostí musí souhlasit náhradní matka, případně i její partner, svým souhlasem ztrácí náhradní matka svá rodičovská práva
- další podmínky jsou kladeny na „zadavatelský pár“, musí to být osoby starší 18 let, které sídlí ve Velké Británii a jsou oddáni⁷⁸.

1.7.2 Německo

V Německu je náhradní mateřství zakázáno. Podle německých soudů jde o porušení prvního článku Ústavy, který říká, že lidská důstojnost je nedotknutelná. Využití člověka

---

⁷³ JONÁŠOVÁ, L. Ref. 72.

⁷⁴ IVF CZECH REPUBLIC S.R.O. Ref. 37.

⁷⁵ COTS. ParentalOrderInfo. In: *surrogacy.org.uk* [online]. © 2012 [cit. 2015-03-08]. Dostupné z: <http://www.surrogacy.org.uk/parental-order.htm>

⁷⁶ JONÁŠOVÁ, L. Ref. 72.

⁷⁷ COTS. Ref. 75.

⁷⁸ COTS. Ref. 75.

v rámci smlouvy je nepřipustné, stejně jako využití těla třetí osoby za účelem náhradního mateřství⁷⁹.

1.7.3 Belgie

Altruistická forma náhradního mateřství je v Belgii povolena. Je zde ale jen jedno zařízení, které tuto službu provozuje, pravidla pro zařazení do této služby jsou velmi přísná. Z tohoto důvodu Belgie není vyhledávaným státem v rámci cestování za náhradním mateřstvím a velké množství občanů Belgie kvůli němu vyjíždí ze země⁸⁰.

1.7.4 Švédsko

Ve Švédsku je náhradní mateřství zakázáno. Došlo zde k návrhu o zrušení zákonů, které náhradní mateřství zakazují. Přesto zákon zrušen nebyl a liberalizace Švédska v tomto ohledu zatím není pravděpodobná⁸¹.

1.7.5 Indie

V Indii je povoleno komerční náhradní mateřství od roku 2002. Náhradní mateřství je v Indii poměrně levnou záležitostí a zákony jsou tomuto aktu nakloněny, proto se Indie stává populární v rámci cestování za novým potomkem⁸².

V Indii existuje zákon, který upravuje náhradní mateřství, ten⁸³ „je regulován pokyny pro náhradní mateřství vydané v roce 2005 institucí ICMR (Indian Council of Medical Research – Indická rada pro lékařský výzkum), která říká, že:

- *náhradní matka může být vyhledána advokátem či spermobankou. Všechny advokátní kanceláře i spermobanky musí mít požadovanou akreditaci.*
- *odměna náhradní matce musí zahrnovat všechny skutečné výdaje související s těhotenstvím. Doklady o finančním vypořádání musí být k dispozici.*

⁷⁹International Surrogacy Laws. In: *familylaw.com.ua* [online] [cit. 2015-03-08]. Dostupné z: http://www.familylaw.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=69&Itemid=99&lang=en#Belgium.

⁸⁰International Surrogacy Laws. Ref. 79.

⁸¹International Surrogacy Laws. Ref. 79.

⁸²Legality. In: *surrogacylawsindia.com*[online] [cit. 2015-03-08]. Dostupné z: http://www.surrogacylawsindia.com/legality.php?id=%207&menu_id=71

⁸³DULAWOVÁ, I. *Institut "náhradní matky". České Budějovice, 2010.*

- *náhradní matka by neměla přesahovat věk 45 let, žena musí splňovat všechna zdravotní kritéria, která jsou určena pro úspěšné otěhotnění.*
- *náhradní matka by měla spadat do stejné věkové kategorie jako žena z objednatelského páru a náhradní mateřství může podstoupit max. 3krát během svého života⁸⁴.*“

Právní komise v Indii podle serveru surrogacylawsindia.com navrhla tyto podmínky, které by měly ukázat správnou cestu v případech náhradního mateřství, aby nedocházelo k jeho zneužívání⁸⁵:

- náhradní mateřství je řízeno smlouvou, kterou mezi sebou náhradní matka a „zadavatelský pár“ uzavřou, v této smlouvě musí být uveden⁸⁶:
  - souhlas náhradní matky
  - souhlas manžela a dalších rodinných příslušníků
  - lékařský postup umělého oplodnění
  - musí zde být uvedeny rozumné náklady spojené s těhotenstvím a porodem, které „zadavatelský pár“ náhradní matce uhradí, tato hotovost by měla pokrýt pouze náklady a neměla by být určena pro přivýdělek náhradní matky
  - dále je zapotřebí souhlas matky o ochotě předání dítěte do péče „zadavatelského páru“⁸⁷.
- náhradní matce by měla být garantována finanční podpora v případě úmrtí jednoho z manželů, nebo v případě rozvodu v situaci, kdy ani jeden člen „zadavatelského páru“ není ochotný si dítě odvézt
- jeden z předpokládaných rodičů by měl být dárcem
- výběr pohlaví u dítěte by mělo být zakázáno
- na rodném listu dítěte by měla být uvedena jména rodičů ze „zadavatelského páru“, nikoliv jméno náhradní matky
- náhradní matka se může rozhodnout pro ukončení těhotenství⁸⁸.

---

⁸⁴DULAWOVÁ, I. Ref. 83.

⁸⁵ Legality. Ref. 82.

⁸⁶ Legality. Ref. 82.

⁸⁷ Legality. Ref. 82.

⁸⁸ Legality. Ref. 82.

V roce 2014 byl také vytvořen návrh zákona, který měl upravovat náhradní mateřství. V tomto návrhu byly upraveny některé sporné situace týkající se této otázky. Tento zákon byl navržen jednotlivcem a vládou nebyl odsouhlasen. Nejdůležitějšími body jsou⁸⁹:

- zákon by umožnil komerční náhradní mateřství pro páry ze zahraničí, pokud mají ustanoveného opatrovníka v Indii.
- zákon by dále stanovoval, že pojištění náhradní matky musí být hrazeno „zadavatelským párem“
- možnost realizovat náhradní mateřství i homosexuálním párům, ale až poté, co budou v Indii uzákoněny svazky stejného pohlaví⁹⁰.

1.8 Otázky spojené s náhradním mateřstvím

První otázkou, která vyvolává diskuzi je vůbec název náhradní mateřství.⁹¹ Podle paní doktorky Vladimíry Dvořákové, pana doktora Lubomíra Vondráčka a pana doktora Jana Vondráčka má totiž slovo mateřství další význam než jen těhotenství. Mateřství je odvozeno od slova matka, což by tedy mělo znamenat i vztah dítěte a matky a nejen akt odnošení a porodu dítěte. Z tohoto vysvětlení vyplývá, že nejde o mateřství, ale pouze o těhotenství. Domnívají se tedy, že název náhradní mateřství z tohoto důvodu není přesný. Dále ale tvrdí, že náhradní těhotenství není také zcela přesným názvem, protože k žádné náhradě nedochází. Nabízí se i název alternativní těhotenství. Ten je již považován za vhodnější. V textu je tvrzeno, že alternativa, volba, vychází z možnosti, že dítě buď odnese a porodí biologická matka nebo někdo jiný. Podle výše zmíněných autorů je nejpřesnějším názvem pronájem dělohy. Toto označení údajně nejlépe vystihuje vztah, který mezi sebou dvě strany uzavírají. Toto pojmenování je ale odmítáno. Ve svých textech označují ženu, která se podvolí tomuto aktu, jako nositelku těhotenství⁹².

---

⁸⁹ RAMASUBRAMANIAN H. G. Surrogacy bill 2014 introduced at Indian parliament. In: *blog.indiansurrogacylaw.com* [online] 21. září 2014 [cit. 2015-03-08]. Dostupné z: <http://blog.indiansurrogacylaw.com/surrogacy-bill-2014-introduced-at-indian-parliament/>

⁹⁰ RAMASUBRAMANIAN H. G. Ref. 89.

⁹¹ DVOŘÁKOVÁ, V., L. VONDRÁČEK, J. VONDRÁČEK. Pronájem dělohy – náhradní mateřství. *Zdravotnictví v České republice* [online]. 2009, září - 3/XII/2009 [cit. 2015-03-16]. ISSN 1213-6050. Dostupné z: <http://www.zdravcr.cz/archiv/zcr-3-2009.pdf>.

⁹² DVOŘÁKOVÁ, V., L. VONDRÁČEK, J. VONDRÁČEK. Ref. 91. Str. 119.

Další otázka, která se otevírá z hlediska etického a morálního je, kdy je možné náhradní mateřství povolit. Jde o to, co je důvodem pro vyhledání náhradní matky⁹³. Mohou to být zdravotní problémy ženy „zadavatelského páru“, také může jít jen a nechuť ženy „zadavatelského páru“ být těhotná⁹⁴. Jak již bylo zmíněno, pro náhradní mateřství ještě existují další důvody, jako je vztah osob stejného pohlaví, nebo vážné zdravotní obtíže matky a strach z následných zdravotních komplikací pro ni i dítě⁹⁵.

Další zajímavou otázkou je financování náhradního mateřství. První otázkou je, jakým způsobem stanovit náklady, které jsou spojeny s těhotenstvím a porodem. Dále, zda by mělo být do těchto nákladů započítáno i bolestné nebo plastická operace spojená s povolenou kůží v oblasti břicha a mnoha dalších nákladů, které nejsou jednoznačné. Dále je sporná i úhrada možné psychické újmy matky. Další otázkou je, zda by měla zdravotní pojišťovna hradit zdravotní péči náhradní matce ve spojitosti s těhotenstvím⁹⁶. Podle paní doktorky Vladimíry Dvořákové, pana doktora Lubomíra Vondráčka a pana doktora Jana Vondráčka by tato situace měla vypadat takto⁹⁷: „*Vyšetření nositelky těhotenství před otěhotněním by zdravotní pojišťovna za stávajících předpisů jednoznačně nehradila (§ 15 odst. 14 zák. č. 48/1997 Sb.), neboť ze zdravotního pojištění se nehradí vyšetření, prohlídky a jiné úkony provedené v osobním zájmu a na žádost fyzických osob, nebo v zájmu a na žádost právnických osob, jejichž cílem není zachovat nebo zlepšit zdravotní stav pojištěnce*⁹⁸.“ Na druhou stranu ale uvádějí, že zdravotní pojišťovna by měla vzít v potaz, že pokud by byla těhotná žena ze „zadavatelského páru“, pak by k uhrazení těchto nákladů došlo. Podobná otázka se vztahuje také na sociální zajištění náhradní matky v oblasti dávek spojených s těhotenstvím, na které má náhradní matka jako těhotná žena nárok⁹⁹.

Další otázkou je náhradní mateřství v rámci rodiny. Jde o to, že se náhradní matkou v tomto případě stává někdo z příbuzenstva „zadavatelského páru“. Může jít o sestřenicí, matku, tetu nebo další příbuzné. V tomto případě by podle Shelley Tarnoffa. Mělo dojít k dobrému zvážení celé situace a k promyšlení důvodů, které náhradní matku k tomuto

---

⁹³DVOŘÁKOVÁ, V., L. VONDRÁČEK, J. VONDRÁČEK. Ref. 91.

⁹⁴ATTL, K. Ref. 2.

⁹⁵Náhradní mateřství: zdravotnické, etické, morální a právní aspekty. Ref. 4.

⁹⁶DVOŘÁKOVÁ, V., L. VONDRÁČEK, J. VONDRÁČEK. Ref. 91.

⁹⁷DVOŘÁKOVÁ, V., L. VONDRÁČEK, J. VONDRÁČEK. Ref. 91.

⁹⁸DVOŘÁKOVÁ, V., L. VONDRÁČEK, J. VONDRÁČEK. Ref. 91. Str. 119.

⁹⁹DVOŘÁKOVÁ, V., L. VONDRÁČEK, J. VONDRÁČEK. Ref. 91.

aktu vedou. Dále uvádí, že pro „zadavatelský pár“ může být tato forma velmi vítanou. Mohou ušetřit velké množství finančních prostředků za zprostředkování služby a za samotný akt. Na druhou stranu ale uvádí, že i přes to že k náhradnímu mateřství dojde v rámci rodiny, nemělo by být opomenuto psychologické vyšetření náhradní matky, například z důvodu odmítnutí vydání dítěte po porodu. A dále by měla být i v rámci rodiny uzavřena smlouva a stanoven právní dohled. Může jít jen o vyjasnění podmínek, ale také o řešení témat, která nejsou příjemná. Právní zástupce může zastávat například funkci zprostředkovatele, ale může být i poradce v obtížných situacích, a to jak pro náhradní matku, tak pro „zadavatelský pár“¹⁰⁰. Otázkou ale zůstává, zda se náhradní matka dokáže dostatečně oddělit od dítěte po porodu, kdy je jí odebráno. Zda tento proces nezanechá na náhradí matce psychické poznamenání či zda nedojde k narušení vztahů v rodině. Další otázka, která v tom to ohledu vzniká, je spojena právě s náklady. Do jaké míry budou v tomto případě propláceny? V neposlední řadě jde i o to, jak informovat dítě o tomto aktu, aby to na dítěti nezanechalo psychické následky¹⁰¹.

Další otázkou je psychický stav náhradní matky a dítěte po porodu. Otázku psychiky dítěte řeší Schneiberg, tvrdí, že největším problémem z pohledu pediatrie je přerušení vazby mezi matkou a dítětem. Ta je přetržena po porodu dítěte. Podle něj je argument, že u osvojených dětí situace podobná nepřesný. U osvojení jde podle něj o krajní možnost a náhradní řešení. V tomto případě ale mluvíme o plánovaném aktu. Na psychiku dítěte se v tomto případě nehledí. Schneiberg zastává názor, že dochází k ohrožení dítěte a porušení jeho práv¹⁰². Dále je tu otázka, jak a kdy dítěti oznámit, že jeho narození je spojeno s náhradním mateřstvím. Stacy Ziegler říká, že je čistě na „zadavatelském páru“, kdy to dítěti sdělí. Někteří to říkají až v pozdějším věku, kdy je tomu dítě schopné porozumět. Jiní to dítěti oznámí již v nízkém věku. Je to osobní volba. Dále říká, že je vhodné využít některých z dětských knížek, který tento proces vysvětlují. Je ale důležité, aby se dítě tuto informaci dozvědělo od „zadavatelského páru“ a ne od nikoho jiného, cizího. Některé

---

¹⁰⁰SHELLEY, T. ALL IN THE FAMILY: Using a Family Member as A Surrogate. In: *opts.com* [online] © 2007 [cit. 2015-03-31]. Dostupné z: <http://www.opts.com/family.htm>.

¹⁰¹The Ethical Issues of Surrogacy. In: *modernfamilysurrogacy.com* [online] [cit. 2015-03-31]. Dostupné z: http://www.modernfamilysurrogacy.com/page/surrogacy_ethical_issues.

¹⁰²SCHNEIBERG, F. Náhradní mateřství (vypůjčená děloha) – pohled pediatri. *Česko – Sloveská pediatrie* [online]. Ročník 65/ 2010 [cit. 2015-03-31]. ISSN 0069-2328. Dostupné z: http://kramerius.medvik.cz/search/nimg/IMG_FULL/uuid:aa9274d9-69a2-11e3-9be7-d485646517a0#page=27.

náhradní matky dokonce přijmout nabídku si s dítětem promluvit, proč tuto formu pomoci zvolily, tak aby dítě pochopilo důvody tohoto jednání¹⁰³. A nyní psychika matky, ta může být zasažena poporodní depresí. I přesto že náhradní matka přistupuje k tomuto aktu jako k pozitivní zkušenosti, hormony v tomto ohledu hrají velkou roli. Jak již bylo řečeno, těhotenství představuje velmi úzkou vazbu po devět měsíců života. Separace dítěte od matky může pro matku znamenat, jak emocionální, tak fyzický šok a to i když celou situaci vnímá opravdu pozitivně¹⁰⁴.

1.9 Postoje k náhradnímu mateřství

Nejprve se budeme věnovat postojům světových náboženství k náhradnímu mateřství. Je to velmi složitá otázka, protože ani zde není utvořen jednotný názor. Dále se zaměříme na obecné stanovisko Evropy a Asie. A v neposlední řadě popíšeme postoj The International Federation of Gynecology and Obstetrics (Světová federace gynekologů a porodníků), přeloženo do Českého jazyka Mezinárodní organizace gynekologie a porodnictví.

1.9.1 Křesťanství

V rámci křesťanství dochází k rozporům v postojích k asistované reprodukci jako takové¹⁰⁵.

Katolická církev má jasně záporný postoj k asistované reprodukci už od roku 1956, kdy Papež Pius XII. definoval umělé oplodnění jako nemorální a protiprávní. Důvodem je oddělení sexuálního styku od aktu početí. K náhradnímu mateřství se Vatikán vyjadřuje v dokumentu *Donum Vitae*. Jeho postoj je odmítavý a to z těchto důvodů¹⁰⁶: „*Náhradní*

---

¹⁰³ ZIEGLER, S. Ref. 20.

¹⁰⁴ COHEN, M. Post-Partum Depression: A Reality for Birth Mother, Surrogate Mother, and Others. In: *familyformation.com* [online] 10. červen 2014 [cit. 2015-04-03]. Dostupné z: <http://www.familyformation.com/post-partum-depression-a-reality-for-birth-mother-surrogate-mother-and-others/>.

¹⁰⁵ IVF – Global Perspective (religion): Christianity. In: *ivf-worldwide.com* [online] © 2012 [cit. 2015-03-31]. Dostupné z: http://www.ivf-worldwide.com/index.php?option=com_content&view=article&id=201&Itemid=106.

¹⁰⁶ *Donum vitae: sborník studií o etických aspektech začátku individuálního lidského života a instrukce Kongregace pro nauku víry O respektování počínajícího lidského života a důstojnosti plození: odpovědi na některé aktuální otázky*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2006, 73 s. ISBN 80-244-1554-2.

mateřství je objektivním popřením závazků plynoucích z manželské lásky, manželské věrnosti a zodpovědného mateřství. Uráží důstojnost dítěte a jeho právo na početí, vývoj v mateřském lůně, zrození a výchovu vlastními rodiči. Zavádí těž na úkor rodiny rozdělení mezi fyzickými, psychickými a mravními prvky, které rodinu vytvářejí¹⁰⁷.“ Dále se k tomuto tématu aktuálněji vyjádřil kardinál Marx a to takto¹⁰⁸: „Bude-li vznik lidského života oddělen od spojení mezi mužem a ženou a přenesen na náhradní matky, pak překročíme Stvořitelem stanovené hranice¹⁰⁹.“

Východní ortodoxní církve také odmítá náhradní mateřství, ale léčbě neplodnosti zaujímá odlišný názor oproti katolické církvi. Nezakazuje totiž farmakologickou či chirurgickou léčbu neplodnosti¹¹⁰.

Všechny hlavní křesťanské větve se tedy shodují a náhradní mateřství odmítají. A to především ze tří důvodů. Prvním z nich je zapojení třetí strany, a tedy dárcovství vajíček či spermií. Druhým důvodem je možná psychická újma rodiny a třetím důvodem je možnost vytváření problémů na všech zúčastněných stranách a to včetně dítěte¹¹¹.

Protestantská církev je v tomto ohledu pokročilejší. Staví se k metodám asistované reprodukce otevřeněji, ale jen v případě, pokud jde o použití zárodečných buněk manželského páru. V rámci darování vajíček a spermií zaujímá jasně záporný postoj¹¹².

Anglikánská církev je státním náboženstvím ve Velké Británii. Anglikanismus byl šířen spolu s britskými kolonialisty v Africe, Severní i Jižní Americe a je zakořeněn i v Austrálii. Technologie asistované reprodukce byla vytvořena ve Velké Británii a v Austrálii. Právě z tohoto důvodu je tato církev liberálnější k využití metod asistované reprodukce, přesto zakazuje využívání dárcovství zárodečných buněk od třetí strany a tedy také náhradní mateřství¹¹³.

---

¹⁰⁷ *Donum vitae: sborník studií o etických aspektech začátku individuálního lidského života a instrukce Kongregace pro nauku víry O respektování počínajícího lidského života a důstojnosti plození : odpovědi na některé aktuální otázky.* Ref. 102.

¹⁰⁸ KATHNET. Kardinál Marx: Život si nelze koupit. In: *res.claritatis.cz* [online] 19. leden 2015 [cit. 2015-03-31]. Dostupné z: <http://res.claritatis.cz/evropa/7093-Kardinal-Marx-Zivot-si-nelze-koupit>.

¹⁰⁹ KATHNET. Ref. 108.

¹¹⁰ IVF – Global Perspective (religion): Christianity. Ref. 105.

¹¹¹ Fertility treatment.. In: *rsrevision.com* [online] [cit. 2015-03-31]. Dostupné z: <http://www.rsrevision.com/GCSE/shortcourse/medicalethics/fertilitytreatment.htm>.

¹¹² IVF – Global Perspective (religion): Christianity. Ref. 105.

¹¹³ IVF – Global Perspective (religion): Christianity. Ref. 105.

1.9.2 Judaismus

Podle Konečné je v židovské víře od člověka očekáváno, že bude přínosný pro lidstvo i svět samotný. Židé tedy podporují výzkum a vývoj a to i v oblasti asistované reprodukce. Tvrdí ale, že lidského života bychom si měli vážít a to i ve stádiu embrya. Nemělo by tedy docházet k jeho likvidaci, avšak lidský život jedince, který je v nebezpečí je významnější a tedy může docházet k výzkumu na embryích. Začátek života je podle židovské víry spojen s bitím srdce, právě to je důvodem tohoto tvrzení¹¹⁴.

Zakázáno tedy není ani praktikování náhradního mateřství¹¹⁵. V židovském světě ale také existuje celé spektrum názorů na tuto problematiku. Ortodoxní a konzervativní rabíni zastávají názor, že použití jiné osoby k donošení vlastního dítěte je ponižující, neetické a devaluje to pohled na celé mateřství. Tvrdí také, že může dojít ke zneužití ekonomické situace chudých náhradních matek bohatým „zadavatelským párem“. Jak je uvedeno výše, je tu i řada rabínů, kteří jsou pro realizaci náhradního mateřství. Tento názor se také zakládá na povinnosti judaismu odstranit utrpení, které je způsobeno nemožností mít vlastní děti¹¹⁶.

1.9.3 Islám

Podle Munzarové se Islám staví k náhradnímu mateřství záporně v případě, kdy je náhradní matka pro „zadavatelský pár“ cizí osobou. Výjimku tedy tvoří situace, kdy se náhradní matkou rozhodne stát další žena onoho muže ze „zadavatelského páru“, v tomto případě nedochází k porušení žádné zásady¹¹⁷.

Web ivf-worldwide.com uvádí, že je náhradní mateřství zakázáno a to ve všech formách¹¹⁸.

---

¹¹⁴KONEČNÁ, H. Ref. 24.

¹¹⁵IVF – Global Perspective (religion): Judaism and IVF. In: *ivf-worldwide.com* [online] © 2012 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://www.ivf-worldwide.com/education/introduction/ivf-global-perspective-religious/ivf-judaism.html>.

¹¹⁶MC KENZIE, E. Religious View on Surrogacy. In: *people.opposingviews.com/* [online] © 2008 - 2015 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://people.opposingviews.com/religious-views-surrogacy-9339.html>.

¹¹⁷MUNZAROVÁ, M. *Zdravotnická etika od A do Z*. 1. vyd. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-1024-2.

¹¹⁸IVF – Global Perspective (religion): Islam and Assisted Reproductive Medicine. In: *ivf-worldwide.com* [online] © 2012 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://www.ivf-worldwide.com/education/introduction/ivf-global-perspective-religious/ivf-islam.html>.

1.9.4 Hinduismus

U hinduismu je s využitím metod asistované reprodukce trochu složitější. Je umožněna pouze za určitých podmínek. Děti jsou pro věřící rodiny velmi důležité, právě z tohoto důvodu je lékařská pomoc dovolena. Jde ale o případy, kdy je neplodná žena. Hinduisté nepovolují dárcovství spermatu, protože dítě nebude znát svého biologického otce a tedy svůj rodokmen. Akt náhradního mateřství je používán hinduisty zřídka, přesto je v Indii velké množství reprodukčních center, které zprostředkovávají náhradní mateřství ¹¹⁹. Využívají je především turisté ¹²⁰.

1.9.5 Budhismus

Budhismus náhradní mateřství zcela přijímá. Jedním z důvodů může být i fakt, že hinduismus nepovažuje na rozdíl od křesťanství, islámu a judaismu mateřství a rození dětí za morální povinnost. Páry nikdo netlačí do manželství či početí dětí. Budhistické učení není v rozporu s žádnou z metod asistované reprodukce, a tak může být využíváno.

1.9.6 Evropa a Asie

V Evropě a Asii se liší názory na náhradní mateřství stát od státu. Velký rozdíl mezi těmito kontinenty je ale v pohledu na náhradní mateřství v oblasti komerčního náhradního mateřství ¹²¹. Jedná se celkově o problematiku obchodování s lidským tělem. A to jednak z pohledu zákonů, tak i z pohledu lidí. Prodávají se zde nelegálně lidské orgány a to například ledviny. Za „darování“ ledvin dostane dotyčný 1 500 až 5 000 dolarů ¹²².

V Asii také zcela běžně dochází k náhradnímu mateřství za finanční odměnu. Státem, který je v tomto ohledu známý je Indie, kam lidé za náhradním mateřstvím cestují ¹²³. V médiích je náhradní mateřství prezentováno jako byznys Indie, matky si tím jsou

---

¹¹⁹ MC KENZIE, E. Ref. 116.

¹²⁰ REUTERS. OBRAZEM: Zaplaťte, porodím vám dítě, nabízejí se Indky. In: <http://ona.idnes.cz/> [online] 24. října 2013 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: http://ona.idnes.cz/fotografie-z-indickeho-domova-pro-nahradni-matky-f6t-/deti.aspx?c=A131024_150023_deti_brv.

¹²¹ KAVALOVÁ, P. Dárcovství vlastního těla z antropologické perspektivy. Brno, 2011. Masarykova univerzita, Přírodovědecká fakulta.

¹²² FRANCOVÁ, Z. Když se člověk stane farmou na tkane. In: *generace21.cz* [online] 20. června 2014 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://generace21.cz/83745-kdyz-se-clovek-stane-farmou-na-tkane/>.

¹²³ KRYZÁNEK L. Indie je největší „výrobnou“ dětí na světě. Za jedno až desetirozí příjem. In: *zpravy.idnes.cz/* [online] 22. červen 2010 [cit. 2015-03-08]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/indie-je-nejvetsi-vyrobnou-deti-na-svete-za-jedno-az-desetirozni-prijem-13b-/zahranicni.aspx?c=A100621_215928_zahranicni_iky.

schopny vydělat na nový domů, dát své děti do školy, zkrátka žít život na vysoké úrovni. Zajistí si, tím tedy svou budoucnost i budoucnost svých rodin ¹²⁴.

1.9.7 Postoje FIGO (International Federation of Gynecology and Obstetrics – Světová federace gynekologů a porodníků)

Tyto postoje a doporučení byla zveřejněna v roce 2008 Mezinárodní organizací gynekologie a porodnictví, jsou to tedy ¹²⁵:

- náhradní mateřství by mělo být indikováno pouze ze zdravotních důvodů
- „zadavatelský pár“ musí být těmi, kdo poskytnou zárodečné buňky pro oplodnění náhradní matky
- nemělo by docházet k vícečetným těhotenstvím
- „náhradní matka“ má právo rozhodovat o svém těle a to i v případě, kdy by došlo ke konfliktu se zájmy „zadavatelského páru“
- nemělo by docházet k náhradnímu mateřství za finanční odměnu (nemělo by docházet ke zneužívání chudých náhradních matek bohatými „zadavatelskými páry“)
- mělo by dojít k vysvětlení celé situace odborníkem a to, jak náhradní matce, tak „zadavatelskému páru“ samostatně a na takové úrovni, aby došlo k pochopení všech rizik a možností náhradního mateřství a to ještě před zahájením celého aktu
- měla by být uzavřena dohoda o spolupráci, kde budou sepsány podrobnosti o průběhu aktu na základě právního poradenství
- vše by mělo probíhat pod lékařským dohledem a mělo by dojít ke schválení etickou komisí
- respektování zákonů dané země a poučení o nich
- provádění výzkumu v blízkém okolí náhradní matky je třeba, z důvodů zjištění pozitivních a negativních okolností ¹²⁶

---

¹²⁴ KRYZÁNEK L. Ref. 123.

¹²⁵ PILKA, L. Surogátní mateřství – literární názory a praxe. *Česká gynekologie* [online]. Ročník 74 – duben 2009 – číslo 2 [cit. 2015-03-31]. ISSN 1805-4455. Dostupné z: http://kramerius.medvik.cz/search/nimg/IMG_FULL/uuid:3e670fa7-69b7-11e3-93fe-d485646517a0#page=73.

¹²⁶ PILKA, L. Ref. 125.

1.10 Slavné případy náhradního mateřství

První známý případ náhradního mateřství v jistém smyslu je zaznamenán již v Bibli. Je to příběh o Abramovi a jeho ženě Sarai. Sama nemůže otěhotnět a tak řekne svému muži, aby zplodil dítě s egyptskou otrokyní, Agar, která pracovala v jejich domě. Otrokně skutečně otěhotněla a po porodu syna předala Sarai ¹²⁷.

V současnosti jsou známé případy především ze světa showbyznysu. Jednou z celebrit, které využili metody náhradního mateřství, byla Sarah Jessica Parker. Důvodem byl zdravotní stav herečky. Náhradní mateřství se ale poněkud zkomplikovalo, protože novinářům byla vyzrazena identita náhradní matky a ta jimi byla následně pronásledována a obtěžována. Ani při takto těžké situaci ale nedošlo ke komplikacím, a tak se za pomoci náhradní matky Sarah Jessice Parker narodila dvojčata. Další známou osobností, která tento proces podstoupila je Nicole Kidman. Důvodem pro zvolení této cesty byl také zdravotní stav. Náhradní matce se narodila holčička Faith ¹²⁸.

---

¹²⁷*Bible svatá: písmo svaté Starého a Nového zákona: podle posledního vydání kralického z roku 1613.* 3. vyd. v ČBS. Praha: Česká biblická společnost, 2009. ISBN 978-808-5810-974.

¹²⁸KOUŘÍMOVÁ, E. Náhradní mateřství aneb Jak porodit vnouče. In: *babyweb.cz*. [online]. 19. 8. 2013 [cit. 2015-01-02]. Dostupné z: <http://www.babyweb.cz/nahradni-materstvi-aneb-jak-porodit-vnouce>.

2 Cíl práce a výzkumné otázky

2.1 Cíl práce

Cíle výzkumu jsou následující:

- zjistit informovanost mladých žen o náhradním mateřství
- zjistit názor mladých žen na náhradní mateřství z hlediska práva
- zjistit důvody, za jakých by mělo k aktu náhradního mateřství docházet
- zjistit názor mladých žen na komerční náhradní mateřství

2.2 Výzkumné otázky

Výzkumné otázky jsou vytyčeny takto:

- Jsou dnešní mladé ženy seznámeny s pojmem náhradní mateřství?
- Z jakého důvodu by mělo být náhradní mateřství realizováno?
- Jak by mělo být náhradní mateřství ošetřeno v oblasti práva?
- Jaký je názor mladých žen na komerční náhradní mateřství?

3 Metodika

3.1 Typ výzkumu

Typ výzkum je kvalitativní. Byl zvolen kvůli větší vhodnosti tohoto typu pro výzkum týkající se náhradního mateřství. „Kvalitativní výzkum je nenumerné šetření a interpretace sociální reality. Cílem je tu odhalit význam podkládaný sdělovaným informacím¹²⁹.“ Můžeme tedy zaznamenat názory komunikačních partnerů a lépe se přiblížit jejich uvažování, nesbíráme jen holá data, můžeme vytvářet nové hypotézy a teorie¹³⁰. Dalšími výhodami jsou zahrnutí individuálních specifíků a větší flexibilita výzkumu ve srovnání s kvantitativním typem výzkumu¹³¹. Jde především o „porozumění lidem v sociálních situacích¹³².“ Výzkumník má za úkol najít nejdůležitější informace z těch, které jsou mu komunikačním partnerem podávány. To je stěžejním úkolem kvalitativního výzkumu¹³³.

Existují i nevýhody kvalitativního výzkumu a těmi nejdůležitějšími jsou podle Veselého malé množství respondentů, nemožnost zobecňovat závěry a generalizovat je, dále také nízká reliabilita¹³⁴.

3.2 Nástroj výzkumu

Nástrojem výzkumu je dotazování¹³⁵. Metoda, kterou jsem se rozhodla použít je polostrukturovaný¹³⁶ nebo také polostandardizovaný rozhovor¹³⁷. U této metody výzkumu je připravena jen základní osnova a výzkumník se dále doptává podle toho, kam rozhovor směřuje. Výhodou této metody je větší prostor pro vyjádření názorů komunikačního

---

¹²⁹ DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. Praha: Karolinum, 1998, 374 s. ISBN 80-7184-141-2. str. 285.

¹³⁰ DISMAN, M. Ref. 129.

¹³¹ VESELÝ, M. *Základy kvalitativního výzkumu*. In: *cvut.mapovyportal.cz* [online] [cit. 2015-25-03]. Dostupné z: www.cvut.mapovyportal.cz/kvalitativni%20metody.ppt

¹³² DISMAN, M. Ref. 129. str. 289.

¹³³ DISMAN, M. Ref. 129.

¹³⁴ VESELÝ, M. Ref. 131.

¹³⁵ KOZLOVÁ, L. *Studijní opora předmětu: Metody výzkumu v sociální práci*. České Budějovice, 2007.

¹³⁶ VESELÝ, M. Ref. 131.

¹³⁷ KOZLOVÁ, L. Ref. 135.

partnera¹³⁸. Nevýhodou je velká náročnost pro výzkumníka a náročné vyhodnocování výsledků¹³⁹.

Součástí každého rozhovoru by mělo být několik zásadních kroků¹⁴⁰:

- poděkování za ochotu spolupracovat
- přestavení sebe a projektu, na kterém budeme s komunikačním partnerem spolupracovat
- dotaz, zda komunikačnímu partnerovi nevadí použití nahrávací techniky při rozhovoru
- otázka týkající se ochrany soukromí a anonymizace dat
- zahájení rozhovoru
- ukončení rozhovoru
- získání souhlasu se zpracováním a použitím dat, která byla od komunikačního partnera zjištěna¹⁴¹

Nejprve jsem od komunikačních partnerek zjistila obecné údaje, které pro výzkum potřebuji. Těmi jsou jejich pohlaví, věk a dosažené vzdělání. Vzdělání není sice podmiňujícím údajem, ale přišlo mi zajímavé uvést jej a to především kvůli angažovanosti v tomto oboru.

Výzkumné otázky jako takové jsou čtyři a každá se zaměřuje na jinou oblast náhradního mateřství. Jsou to obecná informovanost, právní stránka, etické hledisko komerčního náhradního mateřství a důvodů pro náhradní mateřství.

Dále jsou připraveny otázky pro komunikační partnery. A sice tyto:

- 1) Co víte o náhradním mateřství?
- 2) Domníváte se, že se náhradní mateřství u nás legálně realizuje?
- 3) Co by podle Vás mělo být důvodem pro náhradní mateřství?
- 4) Vidíte náhradní mateřství jako negativní jev ve společnosti?
- 5) Mělo by podle Vás být náhradní mateřství v ČR regulováno zákonem? A jak?

---

¹³⁸ VESELÝ, M. Ref. 131.

¹³⁹ KOZLOVÁ, L. Ref. 135.

¹⁴⁰ VESELÝ, M. Ref. 131.

¹⁴¹ VESELÝ, M. Ref. 131.

6) Měla by být smlouva mezi náhradní matkou a „zadavatelským párem“ právně vynutitelná?

7) Co si myslíte o náhradním mateřství za finanční odměnu?

Připravené otázky jsou pouze základní, v každém rozhovoru byly právě tyto otázky zodpovězeny, ale ženy byly dotazovány ještě na jiné. Ty měly za úkol doobjasnit názor komunikačních partnerek, tak aby rozhovory byly úplné a bylo je možno využít pro výzkum.

Při přepisu rozhovorů jsem využila techniky redigované transkripce. Tato technika umožňuje upravit text do srozumitelnější podoby, můžeme zde vynechat výrazy jako je: „ehm, hm, jakoby“. Dále překládáme slangové výrazy, které by nemusely být srozumitelné. Text se stane čtivějším, ale jeho podstata zůstává stejná ¹⁴². Ukázka rozhovoru je uvedena jako příloha č. 2.

3.3 Objekt výzkumu, předmět výzkumu a plán výběru

Objektem výzkumu jsou mladé ženy. Mladou ženu definuji jako osobu ženského pohlaví ve věku od osmnácti do třiceti let.

Předmětem výzkumu je zjistit postoj mladých žen k náhradnímu mateřství.

Zkoumanou populací jsou ženy od osmnácti do třiceti let. Velikost výběrového vzorku byla původně deset žen, vzhledem k malé informovanosti zkoumané populace jsem velikost výběrového vzorku rozšířila a to na dvacet žen a zahrnula jsem do něj i osoby se zdravotně sociálním vzděláním, které by k tomuto tématu mohly mít blíže.

Vytvoření výběrového souboru proběhlo pomocí kvótního výběru. První kvóta určovala, že komunikační partnerkou musí být žena, druhá kvóta určovala věk ženy a to od osmnácti do třiceti let.

---

¹⁴² VESELÝ, M. Ref. 131.

4 Výsledky

Rozhodla jsem se tuto kapitolu rozčlenit na výzkumné otázky a tyto výzkumné otázky poté zodpovědět podle výsledků z výzkumných rozhovorů. Nejprve ale uvádím tabulku s počtem komunikačních partnerek, jejich věkem a jejich zaměřením vzdělání:

Číslo komunikační partnerky	Věk	Vzdělání
1	22	Biologie
2	22	Všeobecné lékařství
3	23	Základní vzdělání
4	26	Obchodní akademie
5	22	Politologie
6	24	Filozofie a religionistika
7	24	Sociální pedagogika
8	21	Pedagogika volného času
9	21	Humanistika
10	19	Angličtina
11	22	Zdravotně sociální
12	22	Zdravotně sociální
13	25	Zdravotně sociální
14	22	Zdravotně sociální
15	21	Zdravotně sociální
16	21	Zdravotně sociální
17	22	Zdravotně sociální
18	24	Zdravotně sociální
19	24	Zdravotně sociální
20	25	Zdravotně sociální

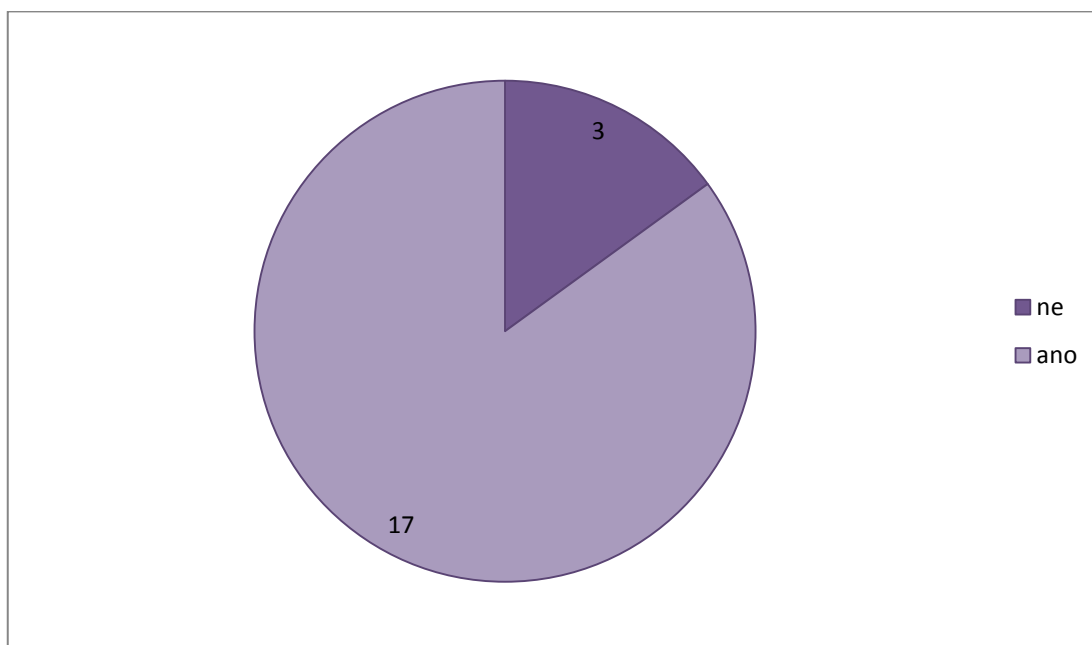
Zdroj: vlastní výzkum

4.1 Jsou dnešní mladé ženy seznámeny s pojmem náhradní mateřství?

Informovanost o náhradním mateřství není vysoká, právě z tohoto důvodu jsem zvýšila i počet komunikačních partnerek a přidala do nich dívky, které jsou angažovány v oboru a měly by být s tímto tématem obeznámeny.

Výzkum poukázal na to, že pojem náhradní mateřství je zaměňován s pojmy adopce či pěstounská péče. Z celkových dvaceti komunikačních partnerek čtyři nejprve vysvětlovaly náhradní mateřství jako adopci. Odpovědi na otázku: „Co víte o náhradním mateřství?“, zněly takto: „*Náhradní mateřství? To asi není adoptování, že ne?*“, případně: „*No bud' že si můžeš adoptovat dítě, ale to asi čistě ne. Nebo že někoho jinýho požádáš, aby odnesl tvoje dítě.*“ Tři komunikační partnerky vůbec neznaly pojem náhradní matka, a tak muselo před pokládáním dalších otázek dojít k vysvětlení tohoto pojmu. Sedmnáct komunikačních partnerek dokázalo tento pojem vysvětlit, i přesto že některé ho původně zaměnili právě za adopci. Odpovědi zněly takto: „*Párům, co nemohou mít děti a z nějakého důvodu nechtějí dítě adoptovat, se najde jiná žena, která se nechá otěhotnět, odnese jim dítě, porodí a odevzdá!*“ či „*Představuju si to tak jako náhradní matka, což znamená, že sperma a vajíčko od dvou lidí se vezme, dá se do dělohy jiný ženský a vlastně ta potom odnese to dítě. Porodí a potom se to dítě dá vlastně biologickým rodičům*“. Další odpověď byla tato: „*Pokud vím, tak je to případ, kdy pár nemůže mít děti a využijí tak toho, že embryo biologických rodičů odnese nějaká náhradní matka*“.

Graf č. 1: Znají mladé ženy pojem náhradní mateřství?

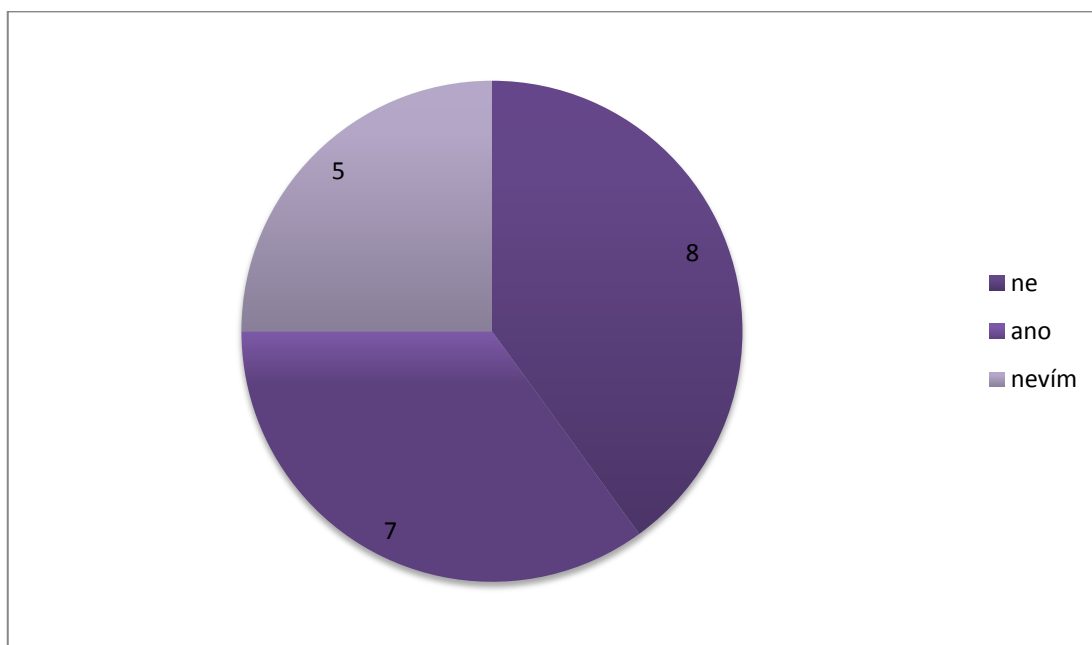

Zdroj: vlastní výzkum

Tento graf vyjadřuje znalost pojmu náhradní mateřství. Sedmnáct komunikačních partnerek tento pojem zná a tři ne.

Další otázkou v oblasti informovanosti bylo, zda se náhradní mateřství legálně realizuje v České republice. Správná odpověď je, že náhradní mateřství v České republice není ani povoleno ani zakázáno, realizace tedy není trestná. Existuje zde dokonce organizace, která zprostředkovává oplodnění náhradní matky pomocí metod asistované reprodukce. Odpovědi na tuto otázku byly následující. Z dvaceti komunikačních partnerek jich osm odpovědělo, že náhradní mateřství je v České republice nelegální, pět odpovědělo, že na tuto otázku neznají odpověď, sedm z nich se domnívá, že se u nás náhradní mateřství realizuje. Pouze jedna komunikační partnerka se domnívá, že náhradní mateřství není v českých zákonech nějak upraveno. Její odpověď zněla takto: „V český legislativě si myslím, že to úplně nebude. Myslím si, že to bude nějak okleštěný, ale že by byl jako přímo zákon nebo tak něco určitě není. Dokonce si myslím, že tady existuje i nějaká organizace, která tomu napomáhá.“

Graf č. 2: Je v České republice náhradní mateřství legálně realizováno?

Zdroj: vlastní výzkum

Tento graf vyjadřuje, zda si komunikační partnerky myslí, že se v České republice náhradní mateřství legálně realizuje. Pět z nich na tuto otázku odpovědělo, že neví. Dalších sedm odpovědělo, že ano a zbývajících osm odpovědělo, že ne.

4.2 Z jakého důvodu by mělo být náhradní mateřství realizováno?

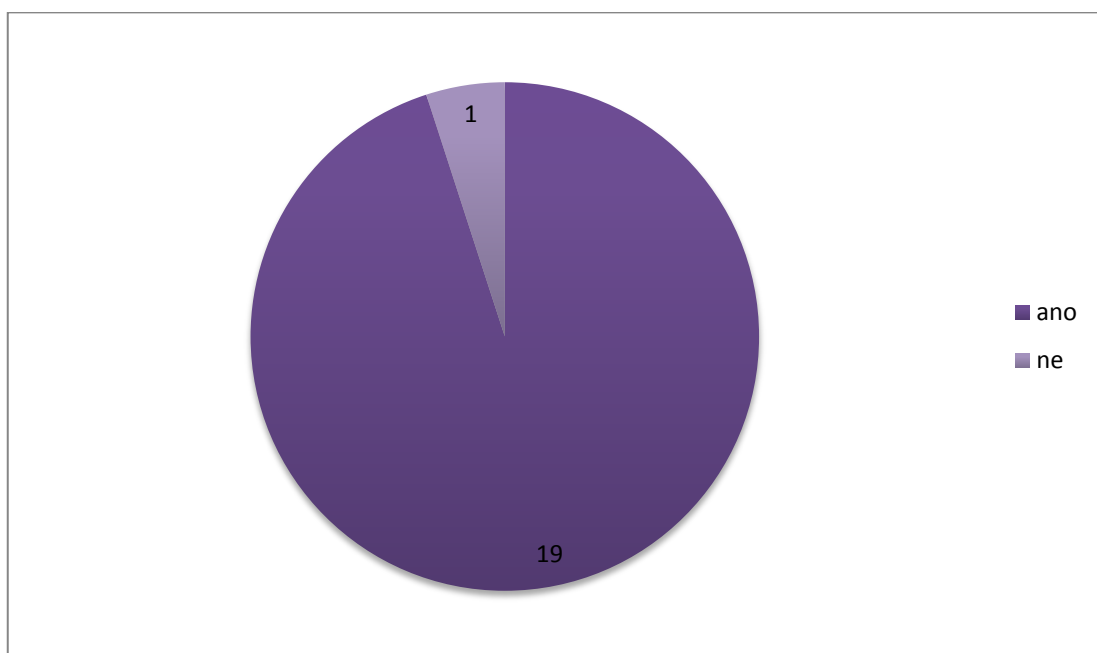
Tuto otázku bych chtěla rozdělit na tři okruhy a to podle dotazovaných otázek. Důvodem je nemožnost zhodnotit tuto otázku bez rozdělení komplexně, protože by nebylo dosaženo úplnosti výzkumu a plného zodpovězení výzkumné otázky. Okruhy jsou tyto:

- zdravotní důvody
- „estetické důvody“
- homosexuální páry

Začneme tedy okruhem prvním, a tím jsou zdravotnické důvody. Jako oprávněný důvod pro realizaci aktu náhradního mateřství vidí zdravotní důvody devatenáct z dvaceti dotazovaných. Jedna komunikační partnerka je přesvědčena, že náhradní mateřství by

povoleno být nemělo a tedy nevidí žádné důvody k jeho realizaci. Její odpověď zní konkrétně takto: „S náhradním mateřstvím nesouhlasím, proto si nemyslím, že by byl nějaký důvod dostačující.“. Dále uvedu příklady dalších odpovědí: „Zdravotní komplikace té ženy, když by jako nemohla donosit to dítě i třeba prostě její neplodnost“. Další odpověď zněla: „Asi ta neplodnost“ nebo: „Myslím si třeba, když ten pár nemůže, když ta žena je neplodná.“ Jiná komunikační partnerka odpověděla: „Tak určitě právě to, že žena nemůže otěhotnět z nějakýho důvodu, že třeba má malou dělohu nebo má rozdvojenou dělohu. Někakej třeba genetická porucha té jedny paní, která nemůže otěhotnět, tak jí to dá možnost mít vlastní děti“

Graf č. 3: Jsou zdravotní důvody přijatelné pro realizaci aktu náhradního mateřství?

Zdroj: vlastní výzkum

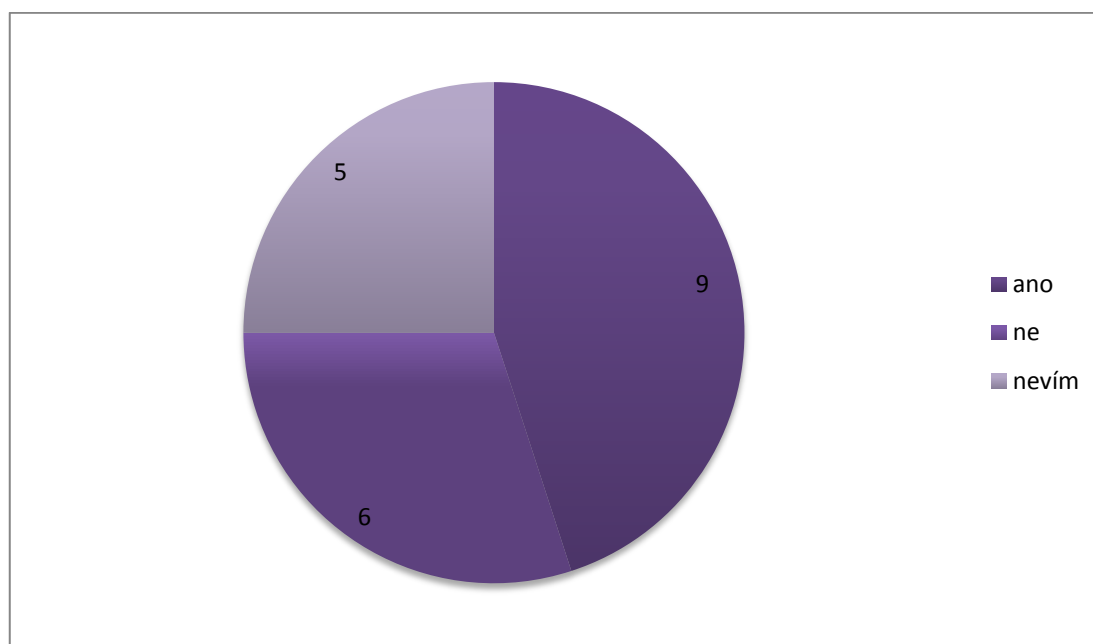
Tento graf vyjadřuje odpověď na otázku: „Jsou zdravotní důvody přijatelné pro realizaci aktu náhradního mateřství?“. Devatenáct žen odpovědělo, že ano, jedna, že ne.

Druhým bodem jsou „estetické důvody“. V tomto případě devatenáct z dvaceti komunikačních partnerek odpovědělo, že by se jim nelíbilo, pokud by bylo náhradní mateřství povoleno z těchto důvodů. Jedna odpověď se mírně lišila, ta zněla takto: „Tak

bych to povolila z těch zdravotních důvodů. Ale upřímně jsem nad tímhle nikdy moc nepřemýšlela. Myslím si, že bych to netrestala ani z těch důvodů osobních jako je třeba nepohodlí a tak. Pokud to zvýší reprodukci nynější populace.“

Posledním okruhem jsou homosexuální páry. V tomto případě pět komunikačních partnerek odpovědělo, že neví. Šest jich odpovědělo, že homosexualita a z ní vyplývající nemožnost mít děti, nejsou pro ně osobně dobrým důvodem pro realizaci náhradního mateřství. Zbýlých devět by s tím souhlasilo. Odpovědi zněly například takto: „*Jako jestli by taky měli mít možnost tohle využít? No já si dokonce myslím, že by tuhle možnost mít měly, kdyby chtěly.*“ nebo „*Ne, dítě potřebuje typický vzor muže a ženy. Takovou cestu bych volila v nejzazších mezích hetero-párů, jinak ne.*“, případně „*Tohle je strašně těžká otázka, na kterou nevím odpověď. Proti gayům vůbec nic nemám, ale netroufám si říct, zda by bylo vhodné využít náhradního mateřství v takovém to případě.*“

Graf č. 4: Povolila byste realizaci náhradního mateřství homosexuálním párům?

Zdroj: vlastní výzkum

Graf vyjadřuje odpověď na otázku, zda by daná žena povolila realizaci náhradního mateřství homosexuálním párům. Pět z nich odpovědělo, že neví, šest odpovědělo, že ne a zbylých devět odpovědělo, že ano.

4.3 Jak by mělo být náhradní mateřství ošetřeno v oblasti práva?

U této otázky jsem se rozhodla odcitovat všechny komunikační partnerky.

Číslo	Odpověď
1	<i>„No popravdě si myslím, že se to úplně ošetřit nedá. Vždycky bude pár slepic, co to udělají kvůli penězům. A ty to budou dělat stejně, buď legálně, nebo nelegálně. Takže je to těžký no, prostě by měl být nějaký zákon, kterej se tomu věnuje, ale jak to asi nechám k posouzení jinejm.“</i>
2	<i>„Určitě, mělo by být zakázané.“</i>
3	<i>„No úplně nějak extrémně ne. Ale asi nějak trošku určitě jo. .. No aby třeba někdo potom neměl dvacet dětí. I když to by se snad ani nemohlo stát. (smích) Lidi jsou blázni. No pak jak by to mohlo bejt nějak regulovaný. .. Aby neměla na to dítě nikdy potom nárok. Aby ji že jo nenapadlo třeba někdy v patnácti přijet a jsem tvoje máma, pojed' se mnou bůh ví kam a tyhle ty rodiče tě vychovávaly a s nima vlastně nemáš nic společnýho.“</i>
4	<i>„Určitě a do paragrafu bych napsala nezákonné.“</i>
5	<i>„Rozhodně by to mělo být nějak právně ošetřené, ostatně jako všechno čeho lze zneužít. .. Aby nedošlo k něčemu jako je černý trh-aby náhradní matky neodnosily dítě jen pro peníze nebo z důvodu, že nějaká pani nechce přibrat.“</i>
6	<i>„No určitě by to mělo bejt regulovaný nějakým způsobem zákonem, právě aby nedocházelo k tomu, aby to náhradní mateřství nevyužívaly ženy, který nemají ty zdravotní komplikace. .. Určitě by to mělo být ošetřené zákonem, kde by vlastně ty mámy musely</i>

	<i>projít nějakou zdravotní prohlídkou, kdyby vlastně ta zdravotní prohlídka prokázala, že opravdu nemohou z nějakého důvodu mít vlastní děti ve vlastní děloze, a tím pádem by se zvolila právě možnost toho náhradního mateřství. “</i>
7	<i>„Myslím si, že by měli být nějaké agentury, které zprostředkovávají ten proces, aby to neprobíhalo jen tak volně. A bylo to kontrolované.“</i>
8	<i>„Myslím si, že by to mělo být nějakým způsobem stanoveno, kolik náhradní matka může takto donosit dětí a jak často“.</i>
9	<i>„Mělo by být jasně stanoveno, kdo takové mateřství může zvolit a pokud se stane něco během těhotenství, jaká budou další opatření.“</i>
10	<i>„Určitě ano, aby se toho nedalo zneužívat jenom z lenosti nebo takhle. Asi bych to uzákonila. Ale jak, k čemu bych to přirovnala...no asi, ale je to teda trošku takový...no prostě přirovnala bych to k tomu, že morfin se dá dávat jenom opravdu, když člověk umírá, tak tohle by mělo být prostě jen v případě, když ten pár opravdu nemůže mít děti. Tak bych to dala do zákona, takže prostě aby to měli přímo potvrzený od lékaře, že když opravdu nemůžou mít děti, tak potom mohou využít této metody. Jinak ne.“</i>
11	<i>„Určitě nějaká legislativa, myslím, že by to mohl třeba doporučit lékař. Mohl by být například zavedený nějaký registr těch žen, který jsou ochotný někomu odnosit dítě. No a pak je třeba i možnost, že to odnese třeba tak jako to bylo v Přátelích, že Phoebe odnášela svému bráchovi tři děti. Tak buď takhle jako v té rodině, když jsou ochotný to udělat zadarmo, a nebo nějaká forma dobrovolnictví. Ty ženský, který by to třeba byly ochotný udělat, a kterým nevadí být těhotný, tak ty by třeba mohly být zavedený v nějakém registru. Ale teda jen v případě nějakých těch zdravotních komplikací toho páru.“</i>
12	<i>„Myslím, že by třeba měla existovat nějaký dětský kliniky. Kde by měl být registr, kde tyhle ženy budou. Budou zaregistrovaný. A v případě, že bude mít nějaká rodina zájem, tak by měla tato klinika zprostředkovat kontakt mezi tou ženou a tou rodinou. S tím, že ty ženy budou do toho registru brány</i>

	<i>s tím, že jsou zdravotně způsobilé. Že nebude docházet k nějakým těžkým genetickým vadám nebo takhle.“</i>
13	<i>„Asi by mělo být právně upraveno to, že žena, která je biologicky matkou dítěte, dítě převezme od náhradní matky. Ze zákona by mělo být dané z obou stran, že dítě si nemůže nechat náhradní matka, za předpokladu, že se tak „zrovna usmyslí“ a také, pokud by se s dítětem něco stalo, např. došlo k jeho postižení, měla by se ho ujmout biologická matka.“</i>
14	<i>„Měly by být zákonem stanovený důvody, který by to zakazovaly a pak ty u kterých by to bylo umožněný.“</i>
15	<i>„Bylo by přesně stanoveno, kdo je matkou a po jaké chvíli si nemůže žena nositelka své rozhodnutí rozmyslet. Veškerá práva a povinnosti by připadali na pár, ne na ženu nositelku.“</i>
16	<i>„Musí to být dobrovolné, bezplatné a ze zdravotních důvodu podobně jako u transplantace.“</i>
17	<i>„V první řadě by jsem vymezila ty fyzické osoby, které by mohli náhradní mateřství využít, zahrnula by sem do toho i lékaře, aby mohli doložit zdravotní zprávy o stavu nějaké klientky. Nějakým způsobem bych také stanovila základní pravidla, jakými se má náhradní matka chovat po dobu těhotenství. Hlavně to nějakým způsobem ošetřit tak, aby se to nedalo zneužívat a byl nad tím dohled.“</i>
18	<i>„Chtělo by stanovit, kdo přesně je matkou dítěte, protože pokud je do náhradní matky vložený zárodek biologických rodičů, aby tímto krokem bylo dítě jejich a nemohli se po porodu od dítěte distancovat.“</i>
19	<i>„Určitě by to mělo být ošetřený zákonem, kde by vlastně ty mámy musely projít nějakou zdravotní prohlídkou, kdyby vlastně ta zdravotní prohlídka prokázala, že opravdu nemohou z nějakého důvodu mít vlastní děti ve vlastní děloze, a tím pádem by se zvolila právě možnost toho náhradního mateřství.“</i>
20	<i>„Určitě by to mělo být ve spolupráci se zdravotními středisky, jako jsou</i>

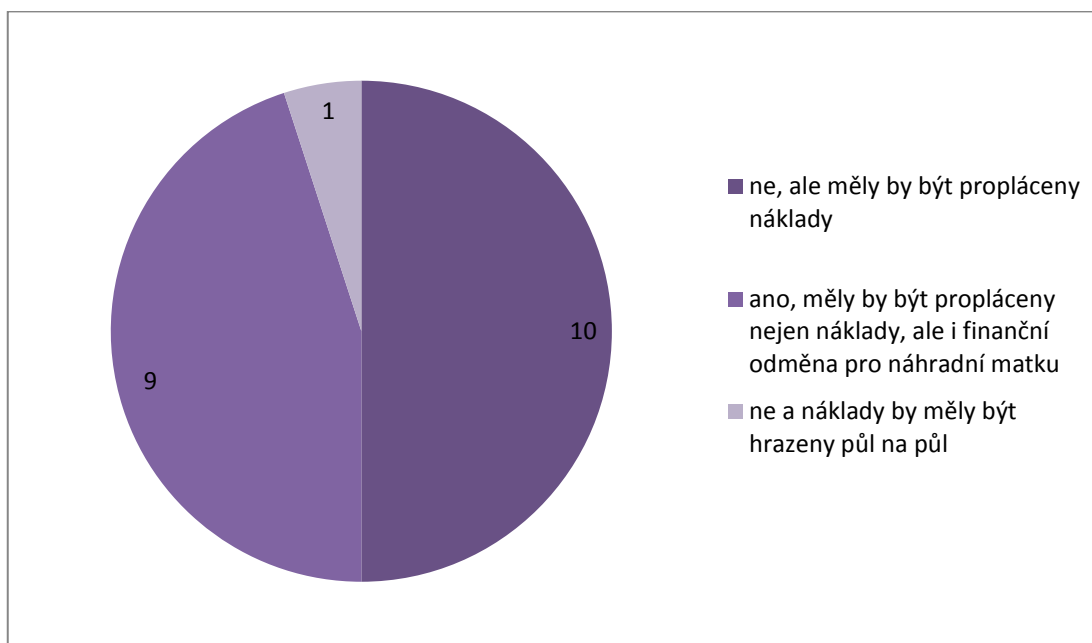
nemocnice a tak. Pak by to mělo být kontrolovaný. A myslím si, že by se tam mělo kontrolovat i sociální zázemí těch partnerů pomocí nějaké státní či nestátní neziskové organizace. Lepší nestátní nezisková organizace. Asi by tam mělo proběhnout nějaký šetření.“

Jen dvě komunikační partnerky by tedy náhradní mateřství postavily mimo zákon. Zbýlých osmnáct z dvaceti by se pokusily akt náhradního mateřství uzákonit a navrhly k tomu řadu řešení, jak je uvedeno výše.

4.4 Jaký je názor mladých žen na komerční náhradní mateřství?

Názory jednotlivých komunikačních partnerek se v této oblasti také odlišují. Devět komunikačních partnerek odpovědělo, že by náhradní mateřství mělo být komerční a náhradní matky by tedy měly za své služby dostat finanční odměnu. Deset komunikačních partnerek se domnívá, že by v případě náhradního mateřství měly být propláceny pouze náklady, ale jinak by náhradní matka měla tento akt provádět čistě z altruistických důvodů. Jedna komunikační partnerka se domnívá, že na nákladech v těhotenství by se měly podílet obě dvě strany stejným dílem.

Graf č. 5: Měly by náhradní matky dostat za své služby finanční ohodnocení?

Zdroj: vlastní výzkum

Graf vyznačuje odpověď na otázku, zda by náhradní matky měly za tento akt dostávat finanční odměnu. Jedna komunikační partnerka odpověděla, že by náklady měly být hrazeny na půl. Deset komunikačních partnerek odpovědělo, že by měly být propláceny pouze náklady. Devět jich odpovědělo, že by náhradní mateřství mělo být komerční.

Nyní uvedu příklady odpovědí, které zazněly ve výzkumu:

„No a co si myslíte o komerčním náhradním mateřství?“

No já si myslím, že ta výše by měla být nějak regulovaná, možná i zákonem, ale určitě by to měl být placenej zákrok, protože prostě ta náhradní matka má nějaký omezení, je to na určitou dobu a já si myslím, že by to mělo být placený.

Takže si myslíte, že by třeba měli být hrazeny náklady, které jsou s tím těhotenstvím spojené nebo i něco navíc?

I něco navíc, to těhotenství. I když si to dítě nenecháš, tak tě poznamená na celý život. Neříkám, že to má být nějaká renta, ale určitě přes těch devět měsíců by to mělo být i něco navíc- Ale samozřejmě ta výše by měla být regulovaná, buď zákonem, a nebo prostě nějakou institucí a nejenom tržně tou matkou a tou náhradní matkou.“

„Co si myslíte o náhradním mateřství za finanční odměnu?

Ty jo kuplířství s dětma. Tak to určitě ne“.

„No a co si myslíte o komerčním náhradním mateřství?

Asi by se ty ženský neměli takhle lacině nechat kupovat. Přijde mi to jako prodávat své tělo.

Takže si nemyslíte, že by třeba měli být hrazeny náklady, které jsou s tím těhotenstvím spojené?

V případě, že bych si připustila něco takového, tak asi jo.“

4.5 Netradiční odpovědi ve výzkumu

Ve výzkumu se objevilo i několik odlišných odpovědí. Těm se tedy nyní budeme věnovat.

První netradiční odpovědí byla tato: *„Pokud tedy žena ze zdravotních důvodů nemůže otěhotnět a všechny terapeutické metody selhaly, myslím si, že nejpřirozenější je, aby dítě vůbec neměla jako přirozeně, i když chápu, že to asi zní drsně. Myslím, že by bylo dobré uvažovat o adopci, když už. Vlastně bych to docela ráda přirovnala k darwinovské*

myšlenke přirozeného výběru. Přežijí jen ti nejsilnější. Což je, vztaženo na lidskou populaci, ovšem kruté přirovnání.“

Další myšlenkou, která se ve výzkumu objevila, byla tato: „Ano, prostě je to smlouva jako každá jiná. Když mam byt, tak mě z něj taky můžou vyhodit a pronajímám si prostor, tohle je vlastně taky takovej pronájem prostoru.“

V neposlední řadě se ve výzkumu objevují přirovnání náhradního mateřství k prostituci nebo prodeji těla. Mluví se ale také o obchodu s dětmi. „To samý i ta žena, kdyby měla mít dítě, tak přece existují rizika, že se to dítě může narodit nějakým způsobem postižený. To přece není nějaký zboží, který se může potom, co ti přijde nějakěj „šmejd“ vrátit.“

Další odlišná odpověď bylo upozornění na historickou souvislost: „No určitě ne, vždyť to tak fungovalo, už bůh ví kdy. Třeba prostě v době, kdy měly bohatý ženský otroky. Tak prostě ty těm ženskejm nosili jejich děti, sice tam nešlo o umělý oplodňování, ale probíhalo to no trošičku jinak.“

4.6 Hypotézy pro teoretický kvantitativní výzkum

Výsledky kvalitativního výzkumu by bylo dobré ověřit kvantitativním výzkumem, který by závěry potvrdil či vyvrátil. Hypotézy pro tento výzkum by mohly znít takto:

- Dvacet procent žen od 18 do 30 let nezná pojem náhradní mateřství.
- Devadesát procent žen souhlasí s náhradním mateřstvím ze zdravotních důvodů.
- Osmdesát procent žen by nepovolila náhradní mateřství z estetických důvodů.
- Padesát procent žen by připustilo náhradní mateřství jako alternativu pro homosexuální páry.
- Dvacet procent žen by náhradní mateřství uzákonilo jako nelegální.
- Nejméně šedesát procent žen by proplácelo náhradním matkám pouze náklady.

5 Diskuse

Náhradní mateřství bylo v posledních letech diskutovaným tématem. V roce 2009 došlo k jednání ministryně zdravotnictví, Dany Juráskové, a tehdejší ministryně spravedlnosti, Daniely Kovářové spolu s odborníky¹⁴³. Problém je podle Hovorky i nadále diskutován, ale k výsledkům a uzákonění se prozatím nedošlo¹⁴⁴. Jediná změna v české legislativě ohledně náhradního mateřství je uzákonění paragrafu 804 Nového občanského zákoníku a zde je dáno¹⁴⁵: „*Osvojení je vyloučeno mezi osobami spolu příbuznými v přímé linii a mezi sourozenci. To neplatí v případě náhradního mateřství*“¹⁴⁶. K náhradnímu mateřství se také v nedávné době, a tedy 15. ledna 2015 vyjádřil kardinál Marx a to takto¹⁴⁷: „*Bude-li vznik lidského života oddělen od spojení mezi mužem a ženou a přenesen na náhradní matky, pak překročíme Stvořitelem stanovené hranice*“¹⁴⁸.

Nyní přikročíme k praktické části bakalářské práce. Náhradní mateřství je podle mého názoru téma, kterým se dnešní mladé ženy příliš nezabývají. Na to poukazuje i výzkum, kde jedna pětina komunikačních partnerek pojem náhradní mateřství neznala a také několikrát došlo k záměně náhradního mateřství s náhradní rodinnou péčí. Tuto otázku bych ráda srovnala s výzkumem Ingrid Dulawové v bakalářské práci na téma Institut „náhradní matky“¹⁴⁹. Třináct z patnácti komunikačních partnerek ve výzkumu definovaly pojem náhradní mateřství¹⁵⁰. Výsledky tedy jsou podobné.

Další otázka, která byla pokládána, právě z důvodu zjištění informovanosti komunikačních partnerek v oblasti náhradního mateřství byla: „*Domníváte se, že se v České republice náhradní mateřství legálně realizuje?*“ Správná odpověď je, že náhradní mateřství v ČR není ani povoleno, ani zakázáno, a jeho realizace tedy není trestná. Na tuto otázku mi osm komunikačních partnerek odpovědělo, že náhradní mateřství je nelegální, sedm se domnívá, že je legální a pět neznalo odpověď. Pouze jedna komunikační partnerka zmínila, že náhradní mateřství nejspíš nebude v českém právním systému zaneseno. Dále

---

¹⁴³Tiskový odbor ministerstva spravedlnosti. Ref. 61.

¹⁴⁴HOVORKA, J. Ref. 65.

¹⁴⁵KNÍŽKOVÁ J., M. HOVORKA. Ref. 66.

¹⁴⁶ČESKO. Ref. 68.

¹⁴⁷KATHNET. Ref. 108.

¹⁴⁸KATHNET. Ref. 108.

¹⁴⁹DULAWOVÁ, I. Ref. 83.

¹⁵⁰DULAWOVÁ, I. Ref. 83.

bych tuto otázka porovnávala s výzkumem Ingrid Dulawové, její otázka zněla ¹⁵¹: „*Je v ČR náhradní mateřství právně upravené*“¹⁵²?“ Tři komunikační partnerky si dle Dulawové myslí, že ano, devět si myslí, že ne a tři neví¹⁵³. Stejným znakem je, že několik komunikačních partnerek na tuto otázku nezná odpověď¹⁵⁴. V mém výzkumu se více komunikačních partnerek domnívá, že náhradní mateřství je v České republice nelegální¹⁵⁵.

Právě z důvodu neinformovanosti, a tím pádem i stručných odpovědí, jsem zvětšila počet komunikačních partnerek, původně jsem zamýšlela udělat rozhovory s deseti až dvanácti ženami. Nakonec jsem se rozhodla zapojit do výzkumu i kolegyně ze Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity, u kterých jsem předpokládala větší znalosti a lepší orientaci v problému. Ani v této skupině mladých žen, ale nebyla informovanost o moc vyšší.

To vše podle mého názoru částečně vypovídá o malé informovanosti mladých žen o této problematice. Tvrdím, že částečně protože by podle mě bylo potřeba udělat rozsáhlejší šetření, nejlépe kvantitativní výzkum, který by potvrdil či vyvrátil toto mé tvrzení. Hypotézou by v tomto výzkumu mohlo být: „Dvacet procent žen od 18 do 30 let nezná pojem náhradní mateřství.“

V tomto okruhu pro mne byla překvapivá neznalost pojmu náhradního mateřství, ale i informací kolem něj, a dále také záměna tohoto pojmu za náhradní rodinnou péči. Myslím si ale, že v těchto případech šlo pouze o tip a možnost, která se nabízí z názvu.

Další otázka v praktické části bakalářské práce byla: „Z jakého důvodu by mělo být náhradní mateřství realizováno?“ Na tuto otázku bylo mnoho velmi odlišných odpovědí. Měla jsem k dispozici dvacet komunikačních partnerek, z nichž devatenáct připouští náhradní mateřství ze zdravotních důvodů, jedna z nich připouští náhradní mateřství i z estetických důvodů a devět z nich připouští realizaci náhradního mateřství i pro homosexuální páry. Dále bych ráda uvedla výzkum Ivety Vejmělkové, která se v rámci své bakalářské práce na téma Etické aspekty náhradního mateřství, zabývala podobnou

---

¹⁵¹ DULAWOVÁ, I. Ref. 83.

¹⁵² DULAWOVÁ, I. Ref. 83.

¹⁵³ DULAWOVÁ, I. Ref. 83.

¹⁵⁴ DULAWOVÁ, I. Ref. 83.

¹⁵⁵ DULAWOVÁ, I. Ref. 83.

otázkou. Odpovědí bylo toto ¹⁵⁶: „75% dotazovaných chtějí, aby náhradní mateřství bylo povoleno pouze pro neplodné páry, menší část souhlasí, aby bylo náhradní mateřství pro kohokoli a 16% by schválilo náhradní mateřství i ženám, pro které je těhotenství překážkou v kariéře¹⁵⁷.“ V jejím případě šlo, ale o dotazování metodou dotazníku a tedy a kvantitativní šetření, otázky byly pokládány uzavřené. Respondenti tedy neměli prostor k vyjádření svých názorů ¹⁵⁸. Byli dotazováni muži i ženy ve věku od 18 do 43 let¹⁵⁹. Právě toto může být důvody pro odlišnost našich výsledků. Myslím si, že výsledky kvantitativního šetření jsou pro zjištění názoru celé populace přesnější, na druhou stranu se v nich nemůžeme dozvědět podrobnosti o názorech respondentů.

Hypotézou pro kvantitativní výzkum by bylo: „Devadesát procent žen souhlasí s náhradním mateřstvím ze zdravotních důvodů.“ Další hypotéza by zněla: „Osmdesát procent žen by nepovolila náhradní mateřství z estetických důvodů.“ Další by zněla: „Padesát procent žen by připustilo náhradní mateřství jako alternativu pro homosexuální páry.“

Můj osobní názor na tuto věc je takový, že nevidím důvod, proč by náhradní mateřství nemělo být realizováno ze zdravotních důvodů. V tomto okamžiku chápu „zadavatelský pár“, který touží potom mít geneticky vlastní dítě, a proto zvolí náhradní mateřství jako svou cestu. Myslím si ale, že musí velmi pečlivě zvážit vývěr náhradní matky, aby nenastali komplikace po porodu a vůbec během života dítěte. Také je důležité promyslet postup v případě financování, zdravotních prohlídek a kontroly náhradní matky v oblasti jejího stylu života, tak aby dítě nějakým způsobem neohrožovala. Domnívám se, že je dobré zajistit si právní jištění a vhodně náhradní matce celou situaci vysvětlit, případně jí i zaplatit psychologickou pomoc, pokud by pro ni byla situace během těhotenství či po porodu neúnosná. Dále souhlasím s nabídnutím této alternativy homosexuálním párům, protože nevidím důvod, proč by nemohly mít vlastní děti, mohou se přece stát stejně dobrými, nebo i lepšími rodiči než heterosexuální páry. Nesouhlasím ani s argumentem, že by pro ně byla vhodnější adopce. Myslím si, že by i oni měli mít možnost mít geneticky

---

¹⁵⁶ VEJMĚLKOVÁ, I. Etické aspekty náhradního mateřství, České Budějovice, 2010.

¹⁵⁷ VEJMĚLKOVÁ, I. Ref. 156.

¹⁵⁸ VEJMĚLKOVÁ, I. Ref. 156.

¹⁵⁹ VEJMĚLKOVÁ, I. Ref. 156..

vlastní dítě. To, aby bylo náhradní mateřství realizováno z „estetických důvodů“ je pro mě nepřijatelné, myslím si, že ženy by měly být ochotné něco obětovat i během těhotenství, protože v životě svého dítěte, pokud budou chtít být dobrými matkami, to budou muset dělat. Jakými tedy mohou tyto ženy být matkami?

Další otázka zněla takto: „*Jak by mělo být náhradní mateřství ošetřeno v oblasti práva?*“ Na tuto otázku jen dvě komunikační partnerky odpověděly, že by náhradní mateřství postavily mimo zákon, zbylých osmnáct uvedlo řešení této situace. Jejich odpovědi jsou uvedeny ve výsledcích výzkumu. Mě osobně zaujala například tato: „*Musí to být dobrovolné, bezplatné, a ze zdravotních důvodů podobně jako u transplantace.*“ Odpověď je pro mě zajímavá, protože mě osobně by nenapadlo přirovnat náhradní mateřství právě k transplantaci. Další pro mě zajímavou odpovědí byla tato: „*Určitě ano, aby se toho nedalo zneužívat jenom z lenosti nebo takhle. Asi bych to uzákonila. Ale jak, k čemu bych to přirovnala...no asi, ale je to teda trošku takový...no prostě přirovnala bych to k tomu, že morfin se dá dávat jenom opravdu, když člověk umírá, tak tohle by mělo být prostě jen v případě, když ten pár opravdu nemůže mít děti. Tak bych to dala do zákona, takže prostě aby to měli přímo potvrzený od lékaře, že když opravdu nemůžou mít děti, tak potom mohou využít této metody. Jinak ne.*“ Důvod je téměř stejný jako u první odpovědi. Je zajímavé, jak uvažují jiní lidé než já, a jaké je napadají asociace. Hypotézou v kvantitativním výzkumu by bylo: „Dvacet procent žen by náhradní mateřství uzákonilo jako nelegální.“

Já osobně si myslím, že by náhradní mateřství mělo být ošetřeno zákonem. Podle mě by měla být zavedena centra, která náhradní mateřství zprostředkovávají, a která prověřují páry podobně jako je tomu dnes u náhradní rodinné péče. Myslím si, že jako matka dítěte by měla být jednoznačně uzákoněna žena ze „zadavatelského páru“, aby bylo od začátku těhotenství jasné, kdo nese za dítě zodpovědnost, a kdo by se o něj po porodu měl postarat. Na druhou stranu by to ale ochránilo i „zadavatelský pár“, a to v případě, kdy by se náhradní matka nechtěla dítěte po porodu vzdát. Domnívám se také, že by se tím omezilo obchodování s dětmi, které se právě z důvodu velké touhy po vlastním dítěti může rozmáhat. Na druhou stranu se domnívám, že zákaz náhradního mateřství by vedl

k rozmachu obchodu s dětmi a realizaci náhradního mateřství na základě nelegálních dohod.

Poslední výzkumná otázka empirické části zněla: „*Jaký je názor mladých žen na komerční náhradní mateřství?*“ Devět komunikačních partnerek odpovědělo, že by náhradní matka odměnu dostat měla, deset souhlasí s proplácením nákladů a jedna komunikační partnerka se domnívá, že na nákladech v těhotenství by se měly podílet obě dvě strany stejným dílem. Dále uvádím výzkum Ivety Vejmělkové, který uvádí na otázku komerčního náhradního mateřství tuto odpověď¹⁶⁰: „*Většina souhlasí, aby náhradní matky dostaly nejen uhrazené výdaje spojené s těhotenstvím, ale i finanční odměnu za tuto službu a také, aby byla uzavřena tzv.surogační smlouva mezi náhradní matkou a objednatelským párem*¹⁶¹.“ I v tomto případě se výsledky odlišují, důvody mohou být stejné jako ty, co jsou uvedeny výše. Ráda bych zde uvedla i postoj FIGO ke komerčnímu náhradnímu mateřství, podle federace by nemělo být realizováno¹⁶².

Hypotézou pro kvantitativní výzkum by bylo: „Nejméně šedesát procent žen by proplácelo náhradním matkám pouze náklady.“

Já se domnívám, že by náhradní matka měla být nějakým způsobem finančně ohodnocena, ale mělo by jít o přiměřené částky, které jí v průběhu těhotenství nahradí nepohodlí, zdravotní omezení a bolesti spojené s těhotenstvím.

Další kapitolou výsledků výzkumu jsou netradiční odpovědi ve výzkumu. Odpovědi, které jsem uvedla, byly pro mne nějakým způsobem zajímavé, v diskuzi jsem se rozhodla uvést některé z nich a vyjádřit k nim tako svůj vlastní názor. První z nich je tato: „*Pokud tedy žena ze zdravotních důvodů nemůže otěhotnět a všechny terapeutické metody selhaly, myslím si, že nejpřirozenější je, aby dítě vůbec neměla jako přirozeně, i když chápu, že to asi zní drsně. Myslím, že by bylo dobré uvažovat o adopci, když už. Vlastně bych to docela ráda přirovnala k darwinovské myšlence přirozeného výběru. Přežijí jen ti nejsilnější. Což je, vztaženo na lidskou populaci, ovšem kruté přirovnání.*“ S touto komunikační partnerkou já osobně nesouhlasím. Myslím si, že dnešní svět by měl být nastaven jinak a neměli bychom se řídit právě Darwinovskou teorií o přežití těch nejsilnějších, domnívám se, že

---

¹⁶⁰ VEJMĚLKOVÁ, I. Ref. 156.

¹⁶¹ VEJMĚLKOVÁ, I. Ref. 156.

¹⁶² PILKA, L. Ref. 125.

bychom jako vyspělá společnost měli pečovat o ty slabé. To samé platí u náhradního mateřství, měli bychom se snažit pomoci splnit přání i těm, kteří nejsou schopni zplodit vlastní dítě a nabídnout jim jiné řešení. Pokud tedy najdou vhodnou a ochotnou ženu, která jim pomůže jejich přání splnit, nevidím na tom nic špatného. Další zajímavou myšlenkou je i tato: „*Ano, prostě je to smlouva jako každá jiná. Když mam byt, tak mě z něj taky můžou vyhodit a pronajímám si prostor, tohle je vlastně taky takovej pronájem prostoru.*“ Tato myšlenka je pro mě také nová, ale v podstatě s ní souhlasím, myslím si totiž, že pokud náhradní matka smlouvu podepíše a zaváže se tím k náhradnímu mateřství, měla by být opravdu rozhodnutá se dítěte vzdát.

V poslední kapitole výsledků jsou uvedeny hypotézy pro kvantitativní výzkum, který by mohl potvrdit či vyvrátit má zjištění ohledně náhradního mateřství.

6 Závěr

Náhradní mateřství je složitou etickou otázkou, na kterou není snadné odpovědět. Je důležité zamyslet se nad ní, jak z pozice náhradní matky, tak z pozice „zadavatelského páru.“ Je opravdu možné rozhodovat o tom, zda ta či ona žena může své dítě někomu předat, nebo bychom to měli nechat jen na jejím zvážení?

Cílem, který jsem si já osobně vytyčila před sepsáním této bakalářské práce, bylo sebevzdělat se v oblasti náhradního mateřství, což se mi, jak doufám povedlo. Cíle výzkumu jsou následující:

- zjistit informovanost mladých žen o náhradním mateřství
- zjistit názor mladých žen na náhradní mateřství z hlediska práva
- zjistit důvody, za jakých by mělo k aktu náhradního mateřství docházet
- zjistit názor mladých žen na komerční náhradní mateřství

Výsledkem výzkumu byla poměrně velká neinformovanost dnešních mladých žen, byla uvedena řada návrhů na opatření, které by bylo dobré provést v právním řádu ohledně náhradního mateřství. Dalším zjištěním bylo, že většina žen by souhlasila s náhradním mateřstvím ze zdravotních důvodů a naopak nesouhlasila z důvodů estetických. V oblasti komerčního náhradního mateřství jsou názory rozdělené půl na půl. Některé komunikační partnerky by souhlasily s plně komerčním náhradním mateřství a jiné by proplácely pouze náklady.

Cíle se mi podařilo naplnit a tedy zjistit názor mladých žen na náhradní mateřství, jen si myslím, že pro jejich potvrzení by bylo dobré provést ještě kvantitativní šetření, které by moje výsledky potvrdily, případně i vyvrátily. Pro tento účel jsem připravila hypotézy, které by se daly to tohoto případného kvantitativního výzkumu využít.

Přínosem mé bakalářské práce je sepsání informací o této problematice. Výzkum může sloužit jako zajímavý doplněk k výuce a mohou z něj čerpat studenti pro své školní práce.

7 Seznam použitých zdrojů

1. Haderka, J. Surogační mateřství. Právny obzor, 1986, č. 10.
2. ATTL, K. Anketa – institut náhradní matky – ano, či ne?. *Prevence úrazů, otrav a násilí*[online].2009, 2 – 2009[cit. 2014-28-11]. ISSN 1804-7858. Dostupné z:<http://casopis-zsfju.zsf.jcu.cz/prevence-urazu-otrav-a-nasili/administrace/clankyfile/20120411105217379960.pdf>.
3. Náhradní mateřství: zdravotnické, etické, morální a právní aspekty. *Zdravotnictví a medicína* [online]. 12. 10. 2009, 41/2009 [cit. 2015-03-17]. ISSN 2336-2987. Dostupné z: <http://zdravi.e15.cz/clanek/mlada-fronta-zdravotnicke-noviny-zdn/nahradni-materstvi-zdravotni-eticke-moralni-a-pravni-aspekty-447275>.
4. NOVOTNY, P. P. *Co dělat při neplodnosti*. Překlad Hedvika Vlasová. Praha: Pragma, 1997. ISBN 80-720-5494-5.
5. ŘEŽÁBEK, K. *Asistovaná reprodukce: průvodce ošetřujícího lékaře*. [1. vyd.]. Překlad Hedvika Vlasová. Praha: MAXDORF -JESSENIUS, 2008. Farmakoterapie pro praxi. ISBN 978-807-3451-547.
6. ZIEGLER, S. *Pathways to parenthood: The ultimate guide to surrogacy*. Florida: Brown Walker Press, 2005, 101 s. ISBN 1-58112-434-1.
7. Questionnaire: Surrogacy Application. In: *family.findlaw.com*. [online]. © 2015 [cit. 2015-01-02]. Dostupné z: <http://family.findlaw.com/surrogacy-artificial-conception/questionnaire-surrogacy-application.html>.
8. NOVÁK, T. Náhradní mateřství: Všechny děti jsou naše. [online] 31. října 2014 [cit. 2015-02-04]. Dostupné z: <http://www.vitalia.cz/clanky/nahradni-materstvi-vsechny-deti-jsou-nase/>.
9. KONEČNÁ, H. *Na cestě za dítětem: dvě malá křídla*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2003. ISBN 80-200-1055-6.
10. Náhradní – surogátní mateřství. In: *repromeda.cz* [online]. Brno: © 2013 [cit. 2015-01-02]. Dostupné z: <http://www.repromeda.cz/poskytovana-pece/diagnostika-a-lecba-neplodnosti/umele-oplodneni-metody/nahradni-surogatni-materstvi/>
11. Top 10 Reasons To Use AnAttorney: Surrogacy Arrangement. In: *family.findlaw.com/*. [online]. © 2015 [cit. 2015-01-02]. Dostupné z:

- <http://family.findlaw.com/surrogacy-artificial-conception/top-10-reasons-to-use-an-attorney-surrogacy-arrangement.html>
12. Checklist: SurrogacyContract. In: *family.findlaw.com*. [online]. © 2015 [cit. 2015-01-02]. Dostupné z: <http://family.findlaw.com/surrogacy-artificial-conception/checklist-surrogacy-contract.html>.
  13. HÁTLOVÁ P. a D. RUMPÍK. Náhradní matky porodily už i u nás desítky dětí. In: *Novinky.cz* [online]. 21. 7. 2010 [cit. 2015-01-02]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/zena/vztahy-a-sex/205714-nahradni-matky-porodily-uz-i-u-nas-desitky-deti.html>.
  14. IVF CZECH REPUBLIC S.R.O. Náhradní (surogátní) mateřství. In: *.ivf-zlin.cz* [online]. © 2015 [cit. 2015-02-02]. Dostupné z: <http://www.ivf-zlin.cz/24903-surogatni-materstvi>.
  15. LIDOVKY. CZ. Náhradní mateřství v Indii: byznys, ve kterém se točí miliardy. In: *lidovky.cz* [online]. 2. duben 2015 [cit. 2015-02-02]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/nahradni-materstvi-v-indii-byznys-ve-kterem-se-toci-miliardy-p51-/zpravy-svet.aspx?c=A131002_151400_In_zahranici_msl.
  16. VANTUCH, P. Jméno K trestným činům proti rodině a dětem v novém trestním zákoníku. In: *pravniradce.ihned.cz* [online]. 23. únor 2011 [cit. 2015-01-06]. Dostupné z: <http://pravniradce.ihned.cz/c1-50634850-k-trestnym-cinum-proti-rodine-a-detem-v-novem-trestnim-zakoniku>.
  17. ČESKO. Trestní zákoník č. 40/2009 Sb.: část 2, hlava II., § 169, svěření dítěte do moci jiného, ve znění pozdějších předpisů. 8. ledna 2009.
  18. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. Obchod s lidmi – Definice. In: *mvcz.cz*[online]. © 2014 [cit. 2015-01-06]. Dostupné z: <http://www.mvcz.cz/clanek/obchod-s-lidmi-definice.aspx>.
  19. Zlínská klinika reprodukční medicíny se jako jediná v ČR přiznává, že podporuje náhradní mateřství. In: *zlin.cz/* [online]. 3. červen 2009 [cit. 2015-03-08]. Dostupné z: <http://zlin.cz/405806n-zlinska-klinika-reprodukcní-medicíny-se-jako-jedina-v-cr-priznava-ze-podporuje-nahradni-materstvi>.
  20. ČESKO. Ústava České republiky. 1. leden 1993.

21. MLČOCHOVÁ, E. Rodičovství, otcovství a manželství, kdo je otcem a matkou dítěte podle zákona. In: *bezplatnapravni poradna.cz* [online]. 2. března 2010 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://www.bezplatnapravni poradna.cz/online-zdarma/rodinne-pravo/otcovstvi/396-rodicovstvi-otcovstvi-a-manzelstvi-kdo-je-otcem-a-matkou-ditete-podle-zakona.html>.
22. ČESKO. Občanský zákoník č. 89/ 2012 Sb.: část 2, hlava II, díl 2, § 775, mateřství. 1. ledna 2014.
23. ČESKO. § 775 In: *obczan.cz* [online]. 11. červen 2013 [cit. 2015-03-08]. Dostupné z: <https://www.obczan.cz/zakon/noz/cast-druha/hlava-ii/dil-2/oddil-1?detail-item-2230-comments-item-468-expanded=1&detail-item-2230-comments-item-1549-expanded=1&do=detail-item-2230-comments-item-468-export>.
24. HORÁKOVÁ, P. Náhradní mateřství? Pro české zákony neznámý pojem. In: *bety.cz* [online]. 2009 - 2015 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://www.bety.cz/deti-a-rodina/clanky/1231/Nahradni-materstvi-Pro-ceske-zakony-neznamy-pojem>.
25. Tiskový odbor ministerstva spravedlnosti. Ministryně spravedlnosti a zdravotnictví zahájily diskuzi o náhradním mateřství In: *portal.justice.cz* [online]. 2. září 2009 [cit. 2015-03-08]. Dostupné z: <http://portal.justice.cz/justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=5130&d=309002>.
26. HOVORKA, J. Institut náhradního mateřství - 9. 3. 2015 [elektronická pošta]. Message to: Karolina Lavičková. 9. března 2015 [cit. 2015-16-03]. Osobní komunikace.
27. Videobiz – Rodinné právo, 5. díl [epizoda seriálu]. KNÍŽKOVÁ J., M. HOVORKA. In: *podnikatel.cz* [online]. 17. prosinec 2013 [cit. 2015-03-08]. Dostupné z: <http://www.podnikatel.cz/clanky/novy-obcansky-zakonik-upravuje-adopci-a-nahradni-matku-zjistete-jak/>.
28. Velká Británie. Surrogacy Arrangements Act 1985. In: *legislation.gov.uk* [online]. 16. červen 1985 [cit. 2015-03-08]. Dostupné z: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1985/49>

29. JONÁŠOVÁ, L. Problematika surogačního mateřství ve srovnání se zahraniční právní úpravou. Olomouc, 2013. Univerzita Palackého v Olomouci, Právnická fakulta.
30. COTS. Parental Order Info. In: *surrogacy.org.uk* [online]. © 2012 [cit. 2015-03-08]. Dostupné z: <http://www.surrogacy.org.uk/parental-order.htm>
31. International Surrogacy Laws. In: *familylaw.com.ua* [online] [cit. 2015-03-08]. Dostupné z: http://www.familylaw.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=69&Itemid=99&lang=en#Belgium.
32. Legality. In: *surrogacylawsindia.com*[online] [cit. 2015-03-08]. Dostupné z: http://www.surrogacylawsindia.com/legality.php?id=%207&menu_id=71
33. DULAWOVÁ, I. *Institut "náhradní matky"*. České Budějovice, 2010.
34. RAMASUBRAMANIAN H. G. Surrogacy bill 2014 introduced at Indian parliament. In: *blog.indiansurrogacylaw.com* [online] 21. září 2014[cit. 2015-03-08]. Dostupné z: <http://blog.indiansurrogacylaw.com/surrogacy-bill-2014-introduced-at-indian-parliament/>.
35. DVOŘÁKOVÁ, V., L. VONDRÁČEK, J. VONDRÁČEK. Pronájem dělohy – náhradní mateřství. *Zdravotnictví v České republice* [online]. 2009, září - 3/XII/2009 [cit. 2015-03-16]. ISSN 1213-6050. Dostupné z: <http://www.zdravcr.cz/archiv/zcr-3-2009.pdf>.
36. SHELLEY, T. ALL IN THE FAMILY: Using a Family Member as A Surrogate. In: *opts.com* [online] © 2007 [cit. 2015-03-31]. Dostupné z: <http://www.opts.com/family.htm>.
37. The Ethical Issues of Surrogacy. In: *modernfamilysurrogacy.com* [online] [cit. 2015-03-31]. Dostupné z: http://www.modernfamilysurrogacy.com/page/surrogacy_ethical_issues.
38. SCHNEIBERG, F. Náhradní mateřství (vypůjčená děloha) – pohled pediatra. *Česko – Slovenská pediatrie* [online]. Ročník 65/ 2010 [cit. 2015-03-31]. ISSN 0069-2328. Dostupné z: http://kramerius.medvik.cz/search/nimg/IMG_FULL/uid:aa9274d9-69a2-11e3-9be7-d485646517a0#page=27.

39. COHEN, M. Post-Partum Depression: A Reality for Birth Mother, Surrogate Mother, and Others. In: *familyformation.com* [online] 10. červen 2014 [cit. 2015-04-03]. Dostupné z: <http://www.familyformation.com/post-partum-depression-a-reality-for-birth-mother-surrogate-mother-and-others/>.
40. IVF – Global Perspective (religion): Christianity. In: *ivf-worldwide.com* [online] © 2012 [cit. 2015-03-31]. Dostupné z: http://www.ivf-worldwide.com/index.php?option=com_content&view=article&id=201&Itemid=106.
41. *Donum vitae: sborník studií o etických aspektech začátku individuálního lidského života a instrukce Kongregace pro nauku víry O respektování počínajícího lidského života a důstojnosti plození : odpovědi na některé aktuální otázky*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2006, 73 s. ISBN 80-244-1554-2.
42. KATHNET. Kardinál Marx: Život si nelze koupit. In: *res.claritatis.cz* [online] 19. leden 2015 [cit. 2015-03-31]. Dostupné z: <http://res.claritatis.cz/evropa/7093-Kardinal-Marx-Zivot-si-nelze-koupit>.
43. Fertility treatment.. In: *rsrevision.com* [online] [cit. 2015-03-31]. Dostupné z: <http://www.rsrevision.com/GCSE/shortcourse/medicalethics/fertilitytreatment.htm>.
44. IVF – Global Perspective (religion): Judaism and IVF. In: *ivf-worldwide.com* [online] © 2012 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://www.ivf-worldwide.com/education/introduction/ivf-global-perspective-religious/ivf-judaism.html>.
45. MC KENZIE, E. Religious View on Surrogacy. In: *people.opposingviews.com/* [online] © 2008 - 2015 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://people.opposingviews.com/religious-views-surrogacy-9339.html>.
46. MUNZAROVÁ, M. *Zdravotnická etika od A do Z*. 1. vyd. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-1024-2.
47. IVF – Global Perspective (religion): Islam and Assisted Reproductive Medicine. In: *ivf-worldwide.com* [online] © 2012 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://www.ivf-worldwide.com/education/introduction/ivf-global-perspective-religious/ivf-islam.html>.

48. REUTERS. OBRAZEM: Zaplaťte, porodím vám dítě, nabízejí se Indky. In: <http://ona.idnes.cz/> [online] 24. října 2013 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: http://ona.idnes.cz/fotografie-z-indickeho-domova-pro-nahradni-matky-f6t-/deti.aspx?c=A131024_150023_deti_brv.
49. KAVALOVÁ, P. Dárcovství vlastního těla z antropologické perspektivy. Brno, 2011. Masarykova univerzita, Přírodovědecká fakulta.
50. FRANCOVÁ, Z. Když se člověk stane farmou na tkáň. In: generace21.cz [online] 20. června 2014 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://generace21.cz/83745-kdyz-se-clovek-stane-farmou-na-tkane/>.
51. KRYZÁNEK L. Indie je největší „výrobnou“ dětí na světě. Za jedno až desetirozí příjem. In: zpravy.idnes.cz/ [online] 22. červen 2010 [cit. 2015-03-08]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/indie-je-nejvetsi-vyrobnou-deti-na-svete-za-jedno-az-desetirozni-prijem-13b-/zahranicni.aspx?c=A100621_215928_zahranicni_iky.
52. PILKA, L. Surogátní mateřství – literární názory a praxe. *Česká gynekologie* [online]. Ročník 74 – duben 2009 – číslo 2 [cit. 2015-03-31]. ISSN 1805-4455. Dostupné z: http://kramerius.medvik.cz/search/nimg/IMG_FULL/uuid:3e670fa7-69b7-11e3-93fe-d485646517a0#page=73.
53. *Bible svatá: písmo svaté Starého a Nového zákona: podle posledního vydání kralického z roku 1613*. 3. vyd. v ČBS. Praha: Česká biblická společnost, 2009. ISBN 978-808-5810-974.
54. KOUŘÍMOVÁ, E. Náhradní mateřství aneb Jak porodit vnouče. In: babyweb.cz. [online]. 19. 8. 2013 [cit. 2015-01-02]. Dostupné z: <http://www.babyweb.cz/nahradni-materstvi-aneb-jak-porodit-vnouce>.
55. DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. Praha: Karolinum, 1998, 374 s. ISBN 80-7184-141-2. str. 285.
56. VESELÝ, M. Základy kvalitativního výzkumu. In: cvut.mapovyportal.cz [online] [cit. 2015-25-03]. Dostupné z: www.cvut.mapovyportal.cz/kvalitativni%20metody.ppt.
57. KOZLOVÁ, L. *Studijní opora předmětu: Metody výzkumu v sociální práci*. České Budějovice, 2007.
58. VEJMĚLKOVÁ, I. *Etické aspekty náhradního mateřství*, České Budějovice, 2010.

8 Klíčová slova

Asistovaná reprodukce

Náhradní mateřství

Náhradní matka

„Zadavatelský pár“

9 Seznam příloh

Příloha č. 1: dotazník pro náhradní matku

Příloha č. 2: rozhovor z výzkumu (ukázka)

Přílohy

Příloha č. 1: Dotazník pro náhradní matku.

Zdroj: Questionnaire: Surrogacy Application. In: *family.findlaw.com*. [online]. © 2015 [cit. 2015-01-02]. Dostupné z: <http://family.findlaw.com/surrogacy-artificial-conception/questionnaire-surrogacy-application.html>.

Tento dotazník má sloužit „zadavatelskému páru“ k tomu, aby se mohl lépe rozhodnout, kterou náhradní matku vybrat a zda ta či ona žena je vůbec schopna tento akt provést. Otázky se týkají například osobních obecných údajů, dále rodinné i osobní zdravotní anamnézy, otázky jsou směřovány i k důvodům ženy stát se náhradní matkou, ale jsou zde i další okruhy ¹⁶³.

Name

Address

Home telephone number

Work telephone number

E-mail address

Age _____

Education

Occupation

---

¹⁶³ Questionnaire: Surrogacy Application. Ref. 17.

Employer

Marital Status

If married, does your husband support your decision to become a surrogate?

Height _____

Weight _____

List all medications currently taken

List all surgeries and hospitalizations in last 10 years

List all known health problems

Do you suffer from mental illness?

Do you have any sexually transmitted diseases?

Have you ever been tested for AIDS and/or HIV? _____

Results _____

Do you consume alcohol? _____

Quantity _____

Do you smoke? _____

Quantity _____

Do you now or have you ever used illegal drugs?

List all known health problems of your parents and siblings

Do you have children? _____

List ages

List all health concerns relating to your children

Did you have normal pregnancies? _____

If not, explain

Did you suffer from post-partum depression?

What do you expect will be the impact on your children of your surrogacy?

Why do you want to be a surrogate?

Will you allow the prospective parents to be involved during the pregnancy?

Will you allow the prospective parents to be present at the delivery?

Are you willing to undergo an extensive physical examination and psychological assessment before entering into the surrogacy arrangement?

Do you have health insurance?

Are you willing to execute a surrogacy contract that dictates certain behaviors in which you must engage or from which you must refrain during the pregnancy?

Are you willing to relinquish all claims to the child that is born as a result of the surrogacy arrangement?

Příloha č. 2: Rozhovor z výzkumu (ukázka)

Zdroj: vlastní výzkum
Pohlaví: žena
Věk: 23 let
Škola: Jihočeská univerzita, obor Rehabilitační a psychosociální péče o postižené děti, dospělé a seniory

Takže já bych vám chtěla poděkovat, že jste ochotná se mnou spolupracovat. Jmenuji se Karolína a budeme spolupracovat na mojí bakalářské práci s tématem Postoje dnešních mladých žen k asistované reprodukci a náhradnímu mateřství. Doufám, že vám nevadí použití nahrávací techniky, souhlasíte s tím?

Určitě, v pohodě.

Takže dál se vás zeptám, jestli vám nevadí, že v tom budu používat vaše osobní údaje. Je to věk, potom škola a podle tohoto rozhovoru vás mohou třeba i identifikovat, pokud v něm použijete něco, s čím můžete být spojeno. Takže nevadí vám to? Souhlasíte s tím?

Souhlasím.

Takže můžeme začít s tím samotným rozhovorem. Takže kolik vám je let?

V červnu mi bude 24.

Potom se vás zeptám, jakou navštěvujete školu?

Jihočeskou univerzitu, zdravotně sociální fakultu.

Dobře a to je všechno k těm obecnějším údajům. Teď se tedy zeptám, co víte o náhradním mateřství?

Co vím o náhradním mateřství, tak vím, že se jedná o tom, že vlastně nějakým způsobem muž daruje sperma, nebo muž oplodní nějakou jinou ženu a ta žena odrodí dítě a to dítě následně předá do péče těch rodičů, toho muže a jeho partnerky.

A domníváte se, že se u nás to náhradní mateřství realizuje?

Podle mě ano, akorát to nebude moc právně ošetřený a taky si myslím, že s tím jako bude hodně komplikací. Co se třeba týče toho, že si to ta ženská na poslední chvíli rozmyslí. Nebo tak.

Co by podle vás mělo být důvodem pro to náhradní mateřství?

Důvod. Myslím si třeba, když ten pár nemůže, když ta žena je neplodná. Ale i tak si myslím, že by to šlo udělat. Myslíte jako náhradní mateřství v tom smyslu, že vajíčko třeba té partnerky je v děloze té náhradní matky?

No prostě náhradní mateřství. Je více druhů může to být tak, že to vajíčko je té matky, ale třeba i tak, že se tam dá cizí vajíčko od dárkyně, protože ta žena z nějakého důvodu to vajíčko dát nemůže.

Jojo myslím si, já s tím upřímně řečeno no asi jo. Asi u párů, kdy prostě ta žena nemůže mít prostě vlastně dítě, tak bych třeba i vzala, i když si myslím, že možností na náhradní rodinnou péči je dost. Děti, co je v dětských domovech je taky dost a nemyslím si, že by to bylo lepší realizovat tímhle způsobem spíš.

Takže s tím nesouhlasíte teda?

No spíš asi ne. Ale zase na druhou stranu chápu ty důvody, kdy ty rodiče chtějí mít to vlastní dítě, alespoň třeba z otcovy strany, protože tam on dá to sperma.

No a co si myslíte u homosexuálních párů?

Jestli mají mít nebo nemají mít děti?

No, ale hlavně jestli by to mohlo být právě tou formou toho náhradního mateřství? Jestli je to jako přínosný?

Já si myslím, že ne. Já proti gayům a lesbičkám nic nemám. To rozhodně ne, akorát si myslím, že rodina by měla splňovat tu funkci matka, otec a pak následně to dítě a takhle by měla fungovat. Samozřejmě že furt mluví se o tom, že aspoň nějaká rodina než žádná, nebo že ty gayové a lesbičky by se o ty děti dokázaly postarat možná i líp. Jo jako je to možný, ale já spíš zastávám ten tradiční způsob té rodiny, aby tam prostě byla ta matka a ten otec. A to dítě by z toho bylo minimálně zmatený, kdyby ho vychovávaly od maličko a kdyby si ho vzaly z adopce tak si myslím, že by se to možná ještě dala pochopit, ale stejně si myslím, že by to dítěti určitě mohlo nějakým způsobem narušit psychiku, a že by to bralo jako zcela normální, že prostě muž, muž nebo žena, žena.

Takže vidíte náhradní mateřství jako negativní jev ve společnosti?

No nemůžu říct, že negativní. Já to spíš vidím jako něco, co se dá nahradit jinou formou. Jako není to úplně negativní. Já proti tomu nejsem nějak zaujatá, ale myslím si, že by to šlo udělat i jinak. Takže jako vysloveně negativní to nevidím, ale že by to jako mělo něco přinášet společnosti nebo těm lidem. To taky takhle neberu. Takže k tomu mám spíš neutrální postoj.

Dobře a mělo by být podle vás náhradní mateřství v České republice regulováno zákonem?

Jo určitě. Mělo by to být nějak ošetřený, v jakých případech bude to náhradní mateřství povoleno a v jakých ne. Kdyby to mohlo bejt přínosný a kdy ne. A ještě by tam mělo bejt ošetřeno, kdy ten vztah tý náhradní matky. Jakoby jestli se s tím dítětem vídat nebo nevídat. Aby to potom následně nekomplikovalo situaci tý rodině, a nebo tý náhradní matky.

Měla by tedy být smlouva mezi náhradní matkou a „zadavatelským párem“ právně vynutitelná?

No to by podle mě být měla, i když ono by se to potom dělalo stejně na černo.

Dobře ale teda, když teda už nějakou tu smlouvu sepíšou, tak by měla být právně zakotvená?

Určitě. Určitě. Protože to dává potom aspoň nějakou tu jistotu tomu páru, který by si případně nebo kterej by do toho náhradního mateřství jakože šel. Aspoň by jim to dávalo jakousi jistotu, že to bude tak, jak má. S tím, že si to třeba může ta matka na poslední chvíli rozmyslet, že to dítě bude chtít pro sebe. Přitom je to blbost, protože ten muž by třeba s to ženou v životě dítě mít nechtěl.

No, a když je to obráceně, když se narodí dítě s postižením a ta rodina by ho nechtěla, protože si „objednala“ jakoby zdravý dítě? Kdo by se o něj měl postarat?

No ne. Určitě by si to dítě musela vzít, protože s tímhle tím do toho ta rodina šla. To samý i ta žena, kdyby měla mít dítě, tak přece existují rizika, že se to dítě může narodit nějakým způsobem postižený. To přece není nějaký zboží, který se může, potom co ti přijde nějaký „šmejď“ vrátit. To ne, to dítě musejí nějakým způsobem zaopatřit nebo aspoň nějak ústav nebo něco. Ale musela by to zajistit ta rodina, která chtěla jít do toho náhradního mateřství.

No a co si myslíte o náhradním mateřství za finanční odměnu?

No já si myslím, že je to v pořádku, protože ta finanční odměna by tam přece pro tu biologickou matku musí být, vždyť je to devět měsíců jako. Může mít rizikový těhotenství. Nebude chodit do práce, nějaká kompenzace by tam určitě měla být. A myslím si, že žádná ženská by do toho bez nějaký finanční kompenzace nešla.

No ono je to takhle komerční mateřství v tom smyslu, že náklady jsou propláceny normálně, to jsou třeba zdravá strava, různá vyšetření nebo třeba i nějaká kompenzace platu, pokud je na rizikovém těhotenství a nemůže chodit do práce, ale v případě komerčního náhradního mateřství, ta žena dostane ještě nějakou částku navíc. Třeba že jí dá deset tisíc za to, že vůbec porodí.

No a já si myslím, že by to tak být mělo, protože ta matka už jenom sama o sobě, když to dítě porodí, tak k němu má nějaký vztah hned a to že se toho dítěte vzdá je pro ní velký šok. Jako prostě něco nemyslitelného, protože to tak běžně nefunguje, u lidí to tak nefunguje. Asi podle mě není úplně normální, že by ženská porodila dítě a chtěla se ho jen tak vzdát jako dobrovolně, takže nějaká ta kompenzace by tam asi být měla. Akorát je otázka, jak vysoká a to by mělo být na domluvě těch párů. Kolik peněz jsou jako ochotný za to dát. A taky si myslím, to je další věc, že ty ženský jako náhradní matky, že by tam měly být nějaký kritéria, pokud by to teda bylo v zákoně ukotvený, třeba co se týče

nějakýho vzdělání, že minimálně třeba dosažená střední škola a taky co se týče životního stylu. Co by tam mělo bejt.

No a jak vysoká by třeba mohla být ta odměna?

Jak vysoká? Jaká kompenzace by byla adekvátní vůči tomu, že někdo někomu porodí dítě a odevzdá ho? To já si netroufnu říct, protože to je úplně pro každýho jiný. Někdo kdo by třeba děti nechtěl nikdy, tak si myslím, že si řekne jinou odměnu než ten, co má k dětem vztah. Takže to je individuální a nedokážu vůbec říct kolik. Vím, že třeba Elton John zaplatil náhradní matce nějaký šílený miliony, ale ta se o to dítě, furt nějak jsou v kontaktu a stará se o něj. Že je to jakoby jeho chuva, takže to je otázka. Ale to si vždycky usí stanovit ten pár a ta matka.

No a ještě poslední věc. Šla byste do toho vy?

Ne, protože já sama za sebe děti nechci. A neumím si, ehm, já je nechci jakoby z několika důvodů, jak z ekonomickýho, tak ale ani nechci ztratit svůj životní styl a nechci se ničemu podřizovat. A bála bych se, že kdybych něco takovýho udělala, tak bych k tomu mohla začít mít nějakou citovou vazbu a v tom případě by to bylo porušení dohody. A mohly by tam, pokud by to třeba bylo už ukotvený v zákoně, být nějaký právní postihy a podobně. Takže z tohohle důvodu já bych do toho nešla. A nehledě na to, že mi to nepřijde jako úplně normální. Myslím si, že rodiny můžou mít i jiný možnosti, jak si to dítě obstarat. Třeba ta náhradní rodinná péče

Jo tak vám děkuji. A souhlasíte teda s tím, že to použiju v té svojí bakalářské práci.

Není zač. Ano souhlasím.